

Actuariële en Bedrijfstechnische Nota

Versie 2026 (per 1 april 2026)

Inhoudsopgave

1	Missie, visie en strategie	4
1.1	<i>Missie, visie en strategie</i>	4
2	Organisatie en intern beheersingssysteem	5
2.1	<i>Organogram en interne beheersing systeem</i>	5
2.2	<i>Risico-eigenaren (eerste lijn)</i>	7
2.3	<i>Controlefunctie (tweede lijn)</i>	8
2.4	<i>Controlefunctie (derde lijn)</i>	8
2.5	<i>Overige organen en rollen</i>	9
2.6	<i>Goed pensioenfondsbestuur</i>	9
2.7	<i>Geschiktheid en deskundigheid</i>	10
2.8	<i>Integriteitsbeleid</i>	10
3	Risicohouding uitkeringsovereenkomst en haalbaarheidstoets	12
3.1	<i>Doelstellingen en risicohouding</i>	12
3.2	<i>Haalbaarheidstoets</i>	12
4	Risicohouding premieovereenkomst en variabel pensioen	14
5	Hoofdlijnen uitvoeringsovereenkomst en hoofdlijnen pensioenregeling	15
5.1	<i>Hoofdlijnen uitvoeringsovereenkomst</i>	15
5.2	<i>Hoofdlijnen Pensioenregeling</i>	16
6	Integraal risicomanagement	17
7	Financiële opzet en sturingsmiddelen	18
7.1	<i>Algemene beschrijving financiële opzet</i>	18
7.2	<i>(Beleids-)dekkingsgraad</i>	18
7.3	<i>Beleid reserveringen</i>	19
7.4	<i>Premiebeleid</i>	26
7.5	<i>Toeslagbeleid</i>	26
7.6	<i>Kortingenbeleid</i>	27
7.7	<i>Financiële sturingsmiddelen</i>	28
7.8	<i>Crisisplan</i>	29
8	Beleggingsbeleid uitkeringsovereenkomst	30
9	Kernparameters	41
Inleiding		1
1.1	<i>Achtergrond en aanleiding</i>	1
1.2	<i>Elementen van een crisisplan</i>	1
Hoofdstuk 2 Crisisplan van Stichting Pensioenfonds Capgemini Nederland		2
2.1	<i>Wanneer is er sprake van een crisis?</i>	2
2.2	<i>Bij welke ondergrens qua dekkingsgraad kan het pensioenfonds nog herstellen zonder korten?</i>	3

2.3	<i>Welke maatregelen heeft het pensioenfonds ter beschikking in geval van een crisis?</i>	3
2.4	<i>Hoe realistisch is de inzet van deze maatregelen?</i>	4
2.5	<i>Wat is het verwachte financiële effect van de inzet van deze maatregelen?</i>	5
2.6	<i>Hoe is bij deze maatregelen rekening gehouden met evenwichtige belangenafweging?</i>	5
2.7	<i>Op welke wijze wordt er met belanghebbenden gecommuniceerd en wanneer?</i>	6
2.8	<i>Hoe is het besluitvormingsproces vormgegeven?</i>	7
2.9	<i>Op welke wijze wordt het crisisplan jaarlijks getoetst?</i>	10
Bijlage: Bepaling kritische grens		11

1 Missie, visie en strategie

Het pensioenfonds heeft kort samengevat als doel het uitkeren van pensioen aan (toekomstige) pensioengerechtigden en het toekennen van uitkeringen aan de nabestaanden bij overlijden. Een en ander is vastgelegd in de statuten. Verder heeft het pensioenfonds in het uitvoeringsreglement met de aangesloten werkgevers afspraken gemaakt over de financiering van de pensioenovereenkomst.

Het bestuur heeft daarmee de volgende belanghebbenden:

- De actieve deelnemers;
- De gewezen deelnemers;
- De pensioengerechtigden;
- De overige aanspraakgerechtigden als gewezen partners;
- De aangesloten werkgevers.

1.1 Missie, visie en strategie

Het pensioenfonds heeft de volgende missie, visie en strategie geformuleerd:

Missie: Waarom bestaat het pensioenfonds

Wij voeren de pensioenregeling uit die Capgemini heeft afgesproken voor de medewerkers.

Visie: Wat willen we bereiken

Als ondernemingspensioenfonds zijn wij een fonds van de deelnemers, voor de deelnemers en door de deelnemers. De belangen van de deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden staan centraal bij alle beslissingen die wij nemen. De keuzes die wij maken, willen wij duidelijk uitleggen aan alle belanghebbenden via de kanalen die ons ter beschikking staan.

Bij de overgang van een nieuwe pensioenregeling wegen wij zorgvuldig af op welke wijze dit kan gebeuren.

Strategie: Hoe doen we dat

Voor onze belanghebbenden willen wij flexibiliteit en keuzevrijheid bieden op een kostenbewuste manier. Bij de keuzemogelijkheden die wij bieden, wegen wij daarom steeds af welke kosten hierbij verantwoord zijn.

Wij besteden de uitvoerende activiteiten uit aan betrouwbare partners.

2 Organisatie en intern beheersingssysteem

Het pensioenfonds hanteert een paritair bestuursmodel en heeft een bestuur van zeven leden.

2.1 Organogram en interne beheersing systeem

Op de volgende pagina is IRM governance structuur van het fonds schematisch samengevat. Naast de governance structuur is ook de indeling van de risico's zichtbaar.

	Financiële risico's		Niet-financiële risico's					
	1. Actuariel	2. Beleggingen	3. Uitbesteding			4. Bestuurlijke processen		5. WTP
Processen	1. Waardering verplichtingen (TV, premie, verzekering)	2. Beleggingsbeleid	3.1 Vermogensbeheer	3.2 Pensioenbeheer	3.3 Ondersteuning	4.1 Intern (Bestuur en compliance)	4.2 Omgeving	5. Project risico WTP
Risicocategorieën	1.1 Langleven 1.2 Kortleven 1.3 Arbeidsongeschiktheid	2.1 Uitkeringsregeling 2.2 Premieregeling	3.1.1 Kw aliteit 3.1.2 Continuïteit 3.1.3 IT 3.1.4 Integriteit	3.2.1 Kw aliteit 3.2.2 Continuïteit 3.2.3 IT 3.2.4 Integriteit	3.3.1 Kw aliteit, continuïteit en IT	4.1.1 Kw aliteit 4.1.2 Continuïteit 4.1.3 IT 4.1.4 Integriteit 4.1.5 Juridisch	4.2.1 Draagvlak 4.2.2 Afhankelijkheid 4.2.3 Verandervermogen 4.2.4 Externe negatieve beeldvorming	5.1 Vermogensbeheer- uitvoerbaarheid 5.2 Pensioenbeheer - Uitvoerbaarheid (regeling, invaren, compensatie) 5.3 Pensioenbeheer - Communicatie 5.4 Interne processen - Aanpasbaarheid 5.5 Interne processen - Besluitvorming 5.6 Interne processen - Juridisch (waaronder claims) 5.7 Interne processen - Plannen en budget 5.8 Omgeving - Draagvlak en afhankelijkheid
Risico eigenaar	Bestuur (ondersteund door bestuursbureau en commissies)							
	DB	BAC	CUUC	CUUC	CUUC	DB	DB	Projectgroep Toekomst
	Actuariel adviseur	Vermogensbeheerder Beleggingsadviseur	Vermogensbeheer	Pensioenuitvoerder	ABB			
Controle functie	Sleutelfunctiehouder risicobeheer							
	Vervuller risicobeheer (met een klankbordgroep bestaande uit bestuursleden)							
	Sleutelhouder, vervuller actuariel						Compliance Officer (mbt integriteit)	
Audit	Sleutelfunctiehouder interne audit							
	Vervuller interne audit							
	Intern toezicht (RvT) en verantwoordingsorgaan							
	Accountant en certificerend actuaaris							
	Extern toezicht (DNB/ARM/AP)							

Hieronder zijn de diverse taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van alle betrokken partijen kort beschreven. De volledige governance structuur is opgenomen in het beleidsdocument Algemene governance.

2.2 Risico-eigenaren (eerste lijn)

Eerste eigenaar is altijd het bestuur. Het bestuur wordt daarin ondersteund door onderliggende commissies zoals, BAC, CUUC, DB en de Projectgroep Toekomst. Deze risico-eigenaren zijn verantwoordelijk voor het beheren en beheersen van alle aspecten van de risico's, inclusief de implementatie van de beheersmaatregelen en de rapportage hierover

Het bestuur

Het bestuur bestaat uit zeven bestuursleden. Eén bestuurslid is benoemd door de werkgever, twee zijn gekozen door de Centrale Ondernemingsraad, twee door de werknemers, één lid is gekozen door de gepensioneerden en één lid is benoemd op voordracht door de gewezen deelnemers.

De bevoegdheden van (de leden van) het bestuur zijn vastgelegd in de statuten en het bestuursreglement.

Dagelijks beleid

Het beleid van het pensioenfonds wordt bepaald door het bestuur. Het dagelijks beleid is beperkt tot de activiteiten welke niet door het bestuur worden verricht of worden voorbereid door de ingestelde permanente commissies. Een en ander is uitgewerkt in het beleidsdocument Algemene governance.

Commissies

Het bestuur heeft gekozen voor een commissiestructuur, waarbij de bestuursleden voorzitter zijn of deelnemen in één of meer commissies. Commissies kunnen worden aangevuld met tijdelijke of permanente externe specialisten. Hierna volgt een korte beschrijving van de commissies in de eerste lijn.

Beleggingsadviescommissie (BAC)

De BAC heeft een voorbereidende c.q. beoordelende en adviserende rol richting het bestuur ten aanzien van:

- De beleggingsrisico's,
- De beoordeling van economische ontwikkelingen, het nemen van maatregelen ten aanzien van risicobeheersing, de formulering en beoordeling van het beleggingsbeleid,
- Het vaststellen van het beleggingsplan,
- De monitoring van de benoeming, de prestaties en het ontslag van externe managers,
- De beoordeling functioneren van de uitvoeringsorganisatie op het gebied van beleggingen.

De taken en verantwoordelijkheden van de BAC zijn nader uitgewerkt in het beleidsdocument Algemene governance en het reglement BAC.

Commissie uitbesteding uitvoering en communicatie (CUUC)

De CUUC heeft een voorbereidende c.q. beoordelende en adviserende rol richting het bestuur ten aanzien van uitbesteding. De commissie bereidt de besluitvorming voor ten aanzien van de uitbesteding en ziet toe op de kwaliteit en uitvoering van het uitbestedingsbeleid. Dit doet de CUUC onder andere door het controleren en beoordelen van de ISAE rapportages

De taken en verantwoordelijkheden van de CUUC zijn nader uitgewerkt in het beleidsdocument Algemene governance.

2.3 Controlefunctie (tweede lijn)

De risicohouding - die op bestuurlijk niveau is vastgesteld - bepaalt de gewenste mate van blootstelling aan het risico en daarmee de noodzakelijke mate van beheersing. Deze beheersing wordt ingericht bij het bestuur en de uitvoering (1^e lijn). De controlefunctie vormt de 2^e lijn en ziet toe op de verantwoordelijkheid van de 1^e lijn. Onderdeel van de controlefunctie zijn de sleutelfunctie risicobeheer en de actuariële sleutelfunctie.

Sleutelfunctiehouder risicobeheer

De risicobeheerfunctie is verantwoordelijk voor de beoordeling, monitoring en rapportage met betrekking het risicobeheersysteem. Daarnaast heeft de risicobeheerfunctie een adviserende en initiërende rol met betrekking tot het risicobeheer. Dit betreft zowel financiële als niet-financiële risico's, zowel bij de uitvoering als binnen het bestuur. Daarnaast ondersteunt de risicobeheerfunctie het bestuur bij het inrichten van het IRM-raamwerk en de IRM governance. Voor een nadere uitwerking van de rol van sleutelfunctiehouder wordt verwezen naar het Risicomanagementbeleid.

Actuariële sleutelfunctie

De actuariële functie is belast met de actuariële activiteiten en heeft een controlerende rol. In het kader van de actuariële functie wordt onder meer toezicht gehouden op het berekenen van de technische voorzieningen, wordt beoordeeld of de daarbij gehanteerde methodieken en onderliggende modellen, gebruikte gegevens en aannamen passend zijn en worden – waar nodig – corrigerende maatregelen voorgesteld. Daarnaast heeft de actuariële functie een beoordelende rol met betrekking tot een eventuele gedragslijn van een fonds over het aangaan van pensioenverplichtingen en de adequaatheid van eventuele verzekeringsregelingen. In beide gevallen gaat het expliciet om een oordeel achteraf, dus nadat het beleid is vastgelegd of mogelijk reeds sprake is van een verzekeringsregeling. Tot slot behoort het tot de actuariële functie om bij te dragen aan de doeltreffendheid van het risicobeheer. Dit ligt ook reeds besloten in de overige taken van de actuariële functie. Het bestuur heeft ervoor gekozen om het sleutelhouderschap van de actuariële functie toe te wijzen aan de certificerend actuaris.

Compliance officer

Het bestuur heeft een externe compliance officer benoemd. De taken en verantwoordelijkheden van de compliance officer zijn uitgewerkt in het beleidsdocument Algemene governance.

Klankbordgroep IRM

De klankbordgroep ondersteunt de sleutelfunctiehouder risicobeheer bij de beoordeling van en het advies richting het bestuur ten aanzien van integraal risicomanagement. De taken en verantwoordelijkheden van de klankbordgroep zijn nader uitgewerkt in het beleidsdocument Algemene governance.

2.4 Controlefunctie (derde lijn)

De interne auditfunctie is belast met het uitvoeren van (interne) audits binnen de bedrijfsvoering van een pensioenfonds. De sleutelfunctiehouder interne audit heeft de mogelijkheid een extra specifiek gerichte controleopdracht aan een externe audit expert te geven. Met betrekking tot de uitbestede processen speelt tevens de derde lijn van de uitbestedingspartners een rol. Daar waar wenselijk kan de auditfunctie periodiek de adequaatheid en doeltreffendheid van de controlefuncties evalueren.

2.5 Overige organen en rollen

Verantwoordingsorgaan

Ter waarborging van goed bestuur heeft het bestuur van het pensioenfonds een verantwoordingsorgaan ingesteld.

Het verantwoordingsorgaan bestaat één vertegenwoordiger van de werknemers, één vertegenwoordiger van de oud-werknemers, één vertegenwoordiger van de gepensioneerden en één vertegenwoordiger van de werkgever.

Het verantwoordingsorgaan heeft de taken en (advies)rechten zoals omschreven in de wet- en regelgeving en in de statuten van het pensioenfonds. Zie ook het beleidsdocument Algemene governance en het reglement Verantwoordingsorgaan.

Raad van toezicht

In het kader van het interne toezicht heeft het bestuur per 1 januari 2022 een raad van toezicht ingesteld, bestaande uit drie niet aan het pensioenfonds verbonden (externe) leden. De raad van toezicht zal de taken zoals omschreven in de wet- en regelgeving en in de statuten van het pensioenfonds op zich nemen. Zie ook het beleidsdocument Algemene governance.

Accountant

De accountant controleert jaarlijks de staten voor DNB en de jaarrekening van het fonds. Vervolgens doet de accountant verslag van zijn werkzaamheden in de vorm van een accountantsverklaring en een management letter aan het bestuur.

Certificerend actuaris

De certificerend actuaris beoordeelt de financiële positie van het pensioenfonds volgens de eisen van DNB. De certificerende actuaris rapporteert éénmaal per jaar aan het fondsbestuur door middel van een actuariel rapport en een actuariële verklaring.

Toeziethouders

Naast het toezicht dat is ingericht door het pensioenfonds zelf, wordt het pensioenfonds ook gecontroleerd door de toezichthouders. Hierbij houdt DNB toezicht in het kader van het prudentieel toezicht op basis van de Pensioenwet. De AFM is de gedragstoezichthouder en richt zich met name op het gedrag in de communicatie richting deelnemers.

Bestuursondersteuning

Voor de dagelijkse ondersteuning van het bestuur en het voorbereiden van de vergaderingen heeft het pensioenfonds een bestuursondersteuner van ABB voor Pensioenfonds B.V. te Den Bosch aangesteld. Vanuit deze bestuursondersteunde rol levert ABB voor Pensioenfonds B.V een bijdrage aan de beheersing van risico's in de eerste lijn.

2.6 Goed pensioenfondsbestuur

Het bestuur hanteert de principes van goed pensioenfondsbestuur zoals die zijn voorgeschreven door de Code Pensioenfonds. De Code wordt gebruikt als leidraad, maar laat ruimte voor de eigen verantwoordelijkheid van het bestuur. Naleving is volgens het 'pas-toe-of-leg-uit' beginsel.

Goed pensioenfonds bestuur houdt onder andere in dat:

- Het bestuur ten minste één maal per kwartaal bijeen komt. Bij al deze vergaderingen zijn de Bestuursadviseur en de adviserend actuaris van het pensioenfonds aanwezig.

- Het bestuur zijn eigen functioneren jaarlijks evalueert.
- Intern toezicht zodanig georganiseerd is dat zij betrokken zijn bij het pensioenfonds, maar zich zodanig onafhankelijk opstellen dat belangen tegenstellingen worden voorkomen. Ze hebben het vermogen en de durf om zich kritisch op te stellen richting het bestuur.
- Er een integriteitsbeleid met bijhorende gedragscode is opgesteld.

Tevens heeft het bestuur eigen principes opgesteld die als het ware de ‘spelregels’ zijn op basis waarvan besturing plaatsvindt. De principes van besturingsfilosofie zijn:

- Binnen het bestuur is er een evenwichtige verdeling van werkdruk.
- Bestuursleden hebben voldoende tijd om hun bestuurstaken te vervullen.
- Besluiten worden doordacht genomen, onderbouwd en besluitvorming wordt niet overheerst door dominante krachten binnen het bestuur.
- Het bestuur is pro-actief en niet reactief.
- Het bestuur draagt zorg voor het aantrekkelijk houden van de bestuursrol voor toekomstige potentiële kandidaten.
- Binnen het bestuur is er geen sprake van fractievorming.

2.7 Geschiktheid en deskundigheid

Het bestuur streeft naar voldoende deskundigheid, adequate sturing en continuïteit binnen het pensioenfonds. Bij dit streven wordt tevens gekeken naar een evenwichtige deskundigheidsverdeling binnen het bestuur. De wijze waarop hieraan inhoud wordt gegeven, is opgenomen in het geschiktheidsplan. De functieprofielen voor bestuursleden en het vacaturebeleid zijn ook in dit document opgenomen.

Ieder bestuurslid is zelf verantwoordelijk voor zijn of haar deskundigheidsbevordering, maar wordt daarin ondersteund door het pensioenfonds. Naast eventueel georganiseerde opleidingen door het bestuur, kunnen bestuursleden ervoor kiezen aanvullende opleidingen te volgen. Hiervoor dient het bestuurslid, in verband met de te maken kosten, instemming te vragen aan het bestuur.

Ten minste één keer per jaar vindt in een bestuursvergadering terugkoppeling plaats van bestuursleden over de toereikendheid van de al dan niet gevolgde opleidingen. Ten behoeve van de monitoring maakt het bestuur gebruik van een opleidingsregister. In dit register worden de gevolgde opleidingen bijgehouden door de voorzitter, alsmede de hierop te ondernemen acties.

Zelfevaluatie

Het eigen functioneren is voor het bestuur een continu aandachtspunt. Het bestuur evalueert daartoe in elk geval jaarlijks het functioneren van het bestuur als geheel en van de individuele bestuursleden. Hierbij betreft het bestuur één keer in de twee jaar een derde partij. Bij de evaluatie komt aan de orde of het bestuur voldoende geschikt en divers is en wordt bovendien gekeken naar gedrag en cultuur.

2.8 Integriteitsbeleid

Integriteit vormt de basis van het vertrouwen in het pensioenfonds. Integriteit betekent voor het pensioenfonds dat er minimaal in overeenstemming met de geldende morele waarden en normen en de daarmee samenhangende wet- en regelgeving en interne regels wordt gehandeld. In het bijzonder die regels die het fatsoen en de transparantie bevorderen. Daarom heeft het bestuur maatregelen genomen ter beheersing van het integriteitsrisico. Daarmee wil het bestuur voorkomen dat zij betrokken raakt bij handelingen die tegen de wet ingaan en/of handelingen die maatschappelijk onbetamelijk zijn.

De gedragscode van het pensioenfonds geeft de normen in integer handelen aan.

Als integriteitsrisico onderkent het bestuur het risico van benadeling van derden, handelen met voorkennis, witwassen, terrorismefinanciering, belangenverstrengeling, fraude, onoorbaar handelen en integriteit uitbestedingspartijen.

- Benadeling derden: het risico dat reputatieschade en/of claims ontstaan als gevolg van het benadelen van derden door toedoen van het pensioenfonds.
- Handelen met voorkennis: het risico voor het pensioenfonds dat door verbonden personen van het pensioenfonds misbruik wordt gemaakt van voorkennis over ontwikkelingen dan wel rechtspersonen. Onder misbruik vallen ook effectentransacties waarbij gebruik wordt gemaakt van verkregen voorkennis.
- Witwassen: het risico dat schade ontstaat met betrekking tot de reputatie, financiële schade en/of schade door preventief dan wel repressief optreden door de bevoegde autoriteiten als gevolg van (ongewilde) betrokkenheid bij witwassen door verbonden personen van het pensioenfonds.
- Terrorismefinanciering: het risico dat de reputatie (van het pensioenfonds en de toezichthouder) wordt beïnvloed als gevolg van het verrichten van handelingen door het pensioenfonds met natuurlijke en/of rechtspersonen die betrokken zijn bij (het financieren van) terrorisme of criminaliteit.
- Belangenverstrengeling: belangenverstrengeling duidt op een situatie waarbij een persoon meerdere belangen dient die een zodanige invloed op elkaar kunnen uitoefenen dat de integriteit van het een of het andere belang in het geding komt. Pensioenfondsen dienen te voorkomen dat bestuurders en personen die in opdracht van het fonds werkzaamheden verrichten betrokken raken bij belangenconflicten. En tevens dat deze personen geen misbruik en oneigenlijk gebruik maken van informatie of zaken die aanwezig zijn bij het fonds, waardoor de stabiliteit en de integriteit van de financiële markten gewaarborgd blijft.
- Fraude: fraude is een vorm van bedrog. De zaken worden anders voorgesteld dan ze zijn, door op papier of digitaal een onjuiste weergave te geven van de werkelijkheid om anderen te bevoordelen.
- Onoorbaar handelen: het risico dat de reputatie (en mogelijk ook de financiële positie) van het pensioenfonds wordt beïnvloed als gevolg van het door het pensioenfonds bewust of onbewust faciliteren van, of betrokkenheid hebben bij, overtredingen.
- Integriteit uitbestedingspartijen: Het risico dat de integriteitsbeheersing bij partijen waaraan is uitbesteed niet op orde is, waardoor een incident aldaar kan afstralen op het pensioenfonds. Een voorbeeld van een dergelijk risico is perverse bonusprikkeling bij vermogensbeheerders.

Een integriteits-incident vloeit voort uit een niet-integere en/of frauduleuze handeling van een belanghebbende. Geconstateerde (mogelijke) incidenten, door bestuursleden of verbonden personen van het pensioenfonds, dienen voorgelegd te worden aan het bestuur. Het bestuur analyseert de gevolgen en zal adequate maatregelen nemen, die vastgelegd worden in een bestuursbesluit. Een bestuurslid of verbonden persoon kan er ook voor kiezen om een mogelijk incident in vertrouwen voor te leggen aan de compliance officer van het pensioenfonds. De compliance officer ziet daarnaast toe op de naleving van de gedragscode en het integriteitsbeleid in zijn geheel. Hij rapporteert jaarlijks aan het bestuur.

3 Risicohouding uitkeringsovereenkomst en haalbaarheidstoets

3.1 Doelstellingen en risicohouding

De doelstellingen en de risicohouding van het pensioenfonds zijn gezamenlijk met de sociale partners vastgesteld. Deze risicohouding heeft betrekking op de verplichtingen die voortvloeien uit de uitkeringsovereenkomst die tot en met 2015 van kracht was en luidt als volgt:

1. Het pensioenfonds vindt de nominale zekerheid van pensioen en opgebouwde rechten belangrijk. Een nominaal pensioen komt gemiddeld overeen met een pensioenresultaat van 61%.
2. Het pensioenfonds wil pensioenverlagingen zoveel als mogelijk voorkomen. De kans op verlaging in een jaar dient daarom klein (<5%) te zijn. Indien de pensioenen en opgebouwde aanspraken verlaagd dienen te worden, dan mag de verlaging niet hoger zijn dan 10%. Een dergelijke verlaging mag in de komende 60 jaar zo'n twee-drie keer voorkomen. Dat betekent dat het pensioenresultaat 20% lager mag zijn ten opzichte van bovengenoemde 61%. Met andere woorden: 50%. Ten opzichte van de mediaan uit de haalbaarheidstoets (81%) is dit een maximale afwijking van 40%.
3. Het pensioenfonds wil een waardevast pensioen/koopkrachtbehoud mogelijk maken, maar niet tegen elke prijs. Het streven is om de pensioenen en opgebouwde aanspraken met minstens 50% van de prijsinflatie te indexeren. Dit komt overeen met een gemiddeld pensioenresultaat van 79%. Het pensioenfonds financiert dit uit toekomstige overrendementen. Dat betekent dat het pensioenfonds ook het risico loopt dat de rendementen tegenvallen.

Op de lange termijn zijn er dus voor de risicohouding ondergrenzen geformuleerd aan het verwachte pensioenresultaat dat jaarlijks door middel van de haalbaarheidstoets zal worden getoetst. De mate waarin beleggingsrisico's worden gelopen komt terug in het vereist eigen vermogen (VEV), zijnde de omvang van het eigen vermogen waarover een pensioenfonds, gegeven een bepaald risicoprofiel, minimaal zou moeten beschikken. De risicohouding op korte termijn is geformuleerd in termen van het vereist eigen vermogen en een bandbreedte daaromheen van 4%. Per 1 januari 2015 komt de bandbreedte neer op 108% - 116%¹.

Zodra het VEV buiten deze bandbreedtes komt wordt het risicoprofiel van het pensioenfonds heroverwogen.

3.2 Haalbaarheidstoets

De haalbaarheidstoets geeft inzicht in het te verwachten pensioenresultaat op fondsniveau en de risico's die daarbij spelen, gegeven de financiële opzet van het pensioenfonds.

Bij de invulling van de haalbaarheidstoets worden door het bestuur van het pensioenfonds kwantitatieve ondergrenzen bepaald die passen binnen de risicohouding van het pensioenfonds. Ook de richtniveaus en bandbreedtes die per beleggings- en risicocategorie in het beleggingsbeleid moeten worden opgenomen op basis van de prudent person regel en moeten aansluiten bij de risicohouding van het pensioenfonds, zowel voor de korte als voor de lange termijn. De toets wordt uitgevoerd conform artikel 22 Besluit financieel toetsingskader en de nadere uitwerking in artikel 30 van de Regeling Pensioenwet. Het pensioenfonds heeft per 1 januari 2015 de aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd. Ieder jaar wordt de haalbaarheidstoets opnieuw uitgevoerd.

¹ Per 1 april 2026 komt de bandbreedte neer op 112% - 120%, op basis van enkel de uitkeringsregeling en de geldende rente.

Aanvangshaalbaarheidstoets

Het pensioenfonds heeft vanuit de feitelijke financiële positie van het pensioenfonds per 1 januari 2015 een aanvangstoets laten uitvoeren teneinde te laten zien dat het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau in voldoende mate aansluit bij de door het pensioenfonds gewekte verwachtingen over het pensioenresultaat, rekening houdend met de gekozen ondergrens. Hiermee wordt inzichtelijk dat:

- Het premiebeleid over de gehele berekeningshorizon voldoende realistisch en haalbaar is;
- Dat het pensioenfonds voldoende herstelcapaciteit heeft om naar verwachting vanuit de situatie dat aan de vereisten voor het minimaal vereist eigen vermogen wordt voldaan, binnen de looptijd van het herstelplan aan de vereisten voor het vereist eigen vermogen te voldoen; en
- Dat het pensioenresultaat op fondsniveau in het slechtweerscenario niet teveel afwijkt van het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau.

In onderstaande tabel zijn de uitkomsten van de aanvangshaalbaarheidstoets afgezet tegen de gestelde grenzen en voorwaarden. Hieruit blijkt dat het pensioenfonds slaagt voor de toetsen.

	Ondergrens	Uitkomst	Score
Mediaan pensioenresultaat vanuit feitelijke situatie	79%	81%	✓
Maximale relatieve afwijking ten opzichte van mediaan in geval van slecht weer scenario	40%	35%	✓
Mediaan pensioenresultaat vanuit evenwicht situatie	79%	91%	✓
Voldoende herstelkracht			✓
Realistische premie			✓

Jaarlijkse haalbaarheidstoets

Met de jaarlijkse haalbaarheidstoets wordt gemonitord in hoeverre het verwachte pensioenresultaat nog steeds aansluit bij de oorspronkelijk gewekte verwachtingen. Jaarlijks wordt vanuit de feitelijke financiële positie van het pensioenfonds getoetst of het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau in voldoende mate aansluit bij de door het pensioenfonds gekozen ondergrens en of het pensioenresultaat op fondsniveau in het slechtweerscenario niet teveel afwijkt van het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau.

De uitkomsten van de reguliere haalbaarheidstoets en de toelichting daarbij worden gedeeld met het Verantwoordingsorgaan en de sociale partners. In het jaarlijks oordeel en de daaruit voortvloeiende rapportage voor het bestuursverslag van het pensioenfonds zal de raad van toezicht haar oordeel over deze uitkomsten meenemen.

Bij significante wijzingen zal het bestuur conform de wet- en regelgeving – in overleg met DNB – een nieuwe aanvangshaalbaarheidstoets uitvoeren.

Maatregelen ingeval onvoldoende jaarlijkse haalbaarheidstoets

Indien bij de jaarlijkse haalbaarheidstoets blijkt dat *niet* wordt voldaan aan een van de volgende criteria uit de aanvangshaalbaarheidstoets:

- Het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau blijft boven de door het pensioenfonds gekozen ondergrens voor dit pensioenresultaat; en/of
- Het pensioenresultaat op fondsniveau in het slechtweerscenario wijkt niet teveel af van het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau, waarbij het pensioenfonds hiervoor de maximale afwijking heeft vastgesteld,

treedt het pensioenfonds in overleg met sociale partners om te bezien of, en zo ja welke, maatregelen genomen moeten worden. Tussen het pensioenfonds en sociale partners wordt een overeenkomst gesloten hoe om te gaan met een dergelijke situatie.

4 Risicohouding premieovereenkomst en variabel pensioen

Vanaf 1 januari 2016 tot 1 januari 2026 vond alle nieuwe pensioenopbouw van actieve deelnemers bij het pensioenfonds plaats op basis van een premieovereenkomst. Sinds inwerkingtreding van de Wet verbeterde premieregeling per 1 september 2016 is er in de wet onderscheid gemaakt naar de risicohouding voor premieovereenkomsten en uitkeringsovereenkomsten. Hierbij wordt tevens onderscheid gemaakt naar de opbouwfase van een premieovereenkomst en de uitkeringsfase in de vorm van een variabel pensioen. Voor het pensioenfonds is per 1 januari 2026 alleen nog de uitkeringsfase in de vorm van een variabel pensioen van toepassing.

Per 1 januari 2026 hebben sociale partners de toekomstige pensioenopbouw ondergebracht bij Be Frank PPI. Per 1 april 2026 heeft het pensioenfonds de per die datum opgebouwde kapitalen middels een collectieve waardeoverdracht eveneens ondergebracht bij BeFrank. De regeling voor het variabel pensioen wordt nog wel door het pensioenfonds uitgevoerd.

Opbouwfase

Vanaf 1 januari 2026 vindt er geen pensioenopbouw meer plaats in de premieregeling van het pensioenfonds. De toekomstige pensioenopbouw alsook de tot dat moment opgebouwde kapitalen resulterende uit de bedoelde premieregeling is per 1 januari 2026 resp. per 1 april 2026 middels collectieve waardeoverdracht ondergebracht bij een opvolgende pensioenuitvoerder.

Uitkeringsfase

Het pensioenfonds biedt een variabel pensioen aan voor deelnemers met een premieovereenkomst. Het variabel pensioen wordt uitgevoerd op basis van de collectieve beleggingsmix van het pensioenfonds. De resultaten worden collectief en uniform gedeeld. Vanaf 1 januari 2026 worden er geen variabele pensioenuitkeringen meer door het pensioenfonds gedaan, behoudens de variabele pensioenuitkeringen die daarvoor zijn ingekocht bij het pensioenfonds c.q. reeds daarvoor zijn ingegaan en door het pensioenfonds al worden uitgekeerd.

Voor het variabel pensioen wordt de risicohouding vastgelegd als maximale afwijking van jaar tot jaar in een pessimistisch scenario. De maximaal aanvaardbare afwijking is vastgesteld op 15%. Per eind 2018 blijkt uit de toets dat het huidige beleggingsbeleid voldoet aan de risicohouding.

5 Hoofdpijnen uitvoeringsovereenkomst en hoofdpijnen pensioenregeling

5.1 Hoofdpijnen uitvoeringsovereenkomst

De hoofdpijnen van de uitvoeringsovereenkomst van het pensioenfonds zijn:

Wijze vaststelling verschuldigde premie	Er is geen sprake meer van een (leeftijdsafhankelijke) bijdrage voor de deelnemers. De toekomstige pensioenopbouw is buiten het pensioenfonds ondergebracht.
Premiebetaling	Zie Wijze vaststelling verschuldigde premie..
Informatieverstrekking door werkgevers aan pensioenfonds	De werkgever is verplicht de vereiste gegevens volledig, juist en tijdig te leveren. Het pensioenfonds informeert de deelnemer conform de eisen in artikel 21 van de Pensioenwet.
Procedures premiebetalingsachterstand	Zie Wijze vaststelling verschuldigde premie.
Procedures wijzigen pensioenreglement naar aanleiding van wijziging pensioenovereenkomst	Nadat het pensioenfonds kennis heeft genomen van de wijziging van de pensioenovereenkomst stelt het pensioenfonds een aangepast pensioenreglement in concept op en legt deze voor aan de werkgever en de rechtsgeldige vertegenwoordiger van de deelnemers. De in de vorige volzin genoemde partijen wordt hierbij gevraagd om aan te geven of de in het concept pensioenreglement opgenomen wijzigingen volledig in overeenstemming zijn met de wijzigingen van de pensioenovereenkomst. Ter verifiëring zal aan partijen gevraagd worden het pensioenreglement te accorderen.
Maatstaven en voorwaarden toeslagverlening	Toeslagverlening is voorwaardelijk en hiervoor wordt geen bestemmingsreserve gevormd of premie betaald.
Uitgangspunten en procedures vermogenstekorten	Een tekort wordt terstond aan de toezichthouder gemeld. Binnen de benodigde termijn wordt een herstelplan opgesteld. Sturingsmiddelen die kunnen worden gehanteerd zijn , beleggings- en toeslagbeleid, en het kortingenbeleid.
Uitgangspunten en procedures premiekorting / terugstorting	De werkgever heeft geen recht op premiekortingen of premierugstortingen.
Vrijwillige pensioenregeling	Het pensioenfonds voert vanaf 1 januari 2026 geen vrijwillige pensioenregeling meer uit.

5.2 Hoofdpijnen Pensioenregeling

De hoofdpijnen van de gesloten pensioenregeling zoals vastgelegd in het Pensioenreglement, dat laatstelijk is gewijzigd per 1 april 2026, luiden als volgt:

Karakter	Premieovereenkomst (gesloten, er vindt geen nieuwe toetreding alsook geen pensioenopbouw meer plaats vanaf 1 januari 2026)
Deelnemer	Elke werknemer in dienst getreden tot 1 januari 2026 voor zover niet een andere pensioenregeling van kracht is of een afstandsverklaring is getekend. Het deelnemerschap vangt aan op de eerste dag van de maand waarin de werknemer aan de gestelde voorwaarden voldoet.
Variabele pensioenuitkering	Vanaf 1 januari 2026 worden er geen variabele pensioenuitkeringen meer door het pensioenfonds gedaan, behoudens de variabele pensioenuitkeringen die daarvoor zijn ingekocht bij het pensioenfonds c.q. reeds daarvoor zijn ingegaan en door het pensioenfonds al worden uitgekeerd. Het toeslagbeleid is niet van toepassing op de ingegane variabele pensioenen die door het pensioenfonds worden uitgekeerd. Deze uitkeringen worden jaarlijks aangepast aan de hand van het mechanisme zoals besproken in paragraaf 7.3 van deze ABTN.

6 Integraal risicomanagement

De kerntaak van het pensioenfonds is het beheerst en integer uitvoeren van de pensioenregeling. Dit impliceert niet dat er geen risico's genomen mogen worden; het nemen van risico's is soms onvermijdelijk om de doelstellingen te bereiken. Het gaat er daarom om dat de risico's beheerst worden genomen. Dit wordt bewerkstelligd door het toepassen van integraal risicomanagement. Het beleid daaromtrent is vastgelegd in het beleidsdocument Risicomanagementbeleid

De opzet van het integraal risicomanagement is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- Het bestuur is verantwoordelijk voor de opzet, het bestaan en de werking van integraal risicomanagement.
- Risicomanagement gaat niet om het niet nemen van risico's, maar om het *beheerst* nemen van risico's.
- Integraal risicomanagement ondersteunt het besluitvormingsproces binnen het bestuur en maakt de verbinding tussen niet financiële risico's en financiële risico's.
- De risicomanagement-processen
 - zijn erop gericht om een redelijke mate van zekerheid te bereiken ten aanzien van de identificatie en het beheersen van risico's. Ze kunnen echter geen volledige zekerheid bieden voor het daadwerkelijk behalen van de strategische doelstellingen;
 - maken gebruik van juiste, tijdige en volledige informatie;
 - zijn continu, interactief en dynamisch waarbij aandacht wordt besteed aan de risicohouding, de identificatie van de risico's, het analyseren ervan, het nemen van passende maatregelen en het continue evalueren en waar nodig bijstellen van risico-inschattingen en beheersmaatregelen;
 - sluiten aan bij de complexiteit van het zowel het beleggingsproces als de complexiteit van de pensioenuitvoering.

7 Financiële opzet en sturingsmiddelen

7.1 Algemene beschrijving financiële opzet

In dit hoofdstuk wordt een korte schets gegeven van de financiële opzet van het pensioenfonds. Als gevolg van het besluit van sociale partners om per 1 januari 2026 de verdere pensioenopbouw elders onder te brengen, alsmede de collectieve waardeoverdracht per 1 april 2026 van de opgebouwde DC-kapitalen voert het pensioenfonds per die datum alleen nog de gesloten DB-regeling uit (incl. de regeling voor variabel pensioen).

7.2 (Beleids-)dekkingsgraad

Beleidsdekkingsgraad

Voor het vaststellen van beleid en het nemen van beslissingen is de beleidsdekkingsgraad op een aantal beleidsterreinen van belang. Het pensioenfonds stelt de beleidsdekkingsgraad als volgt vast:

- De beleidsdekkingsgraad per het einde van een maand is het gemiddelde van de actuele dekkingsgraad (het aanwezige vermogen gedeeld door de technische voorzieningen) per het einde van de maand en de elf daaraan voorafgaande maanden.
- Indien het bestuur een besluit neemt dat effect heeft op de technische voorzieningen of het vermogen, zoals bijvoorbeeld aanpassing van de grondslagen, zal dit verwerkt worden in de dekkingsgraad per het einde van de maand volgend op de maand waarin het besluit is genomen. Een besluit tot het verlenen van toeslagen per 1 januari zal worden verwerkt in de dekkingsgraad per 31 december of per het einde van de maand waarin het bestuursbesluit is genomen indien dit na 1 januari is.

Maanddekkingsgraad

Voor de eerder eventueel onjuist gerapporteerde maanddekkingsgraden wordt in beginsel geen herrapportage ingediend. Het is namelijk niet verplicht hiervoor een herrapportage in te dienen, wel moeten eventuele aanpassingen worden toegelicht in het toelichtingsveld zodat de hoogte van de beleidsdekkingsgraad verklaard is.

Correcties en/of terugwerkende kracht mutaties zouden kunnen leiden tot een aanpassing van de (maand)dekkingsgraad.

Het fonds maakt onderscheid tussen reguliere en bijzondere correcties:

Reguliere correcties

De eerste maanden van een jaar wordt gewerkt met ramingen. De deelnemersadministratie is bijvoorbeeld nog niet afgerond en de jaarrekening kan aanleiding geven tot bijstelling van eerdere ramingen. Op het moment dat nieuwe inzichten worden verkregen, wordt beoordeeld of deze ook betrekking hebben op de eerdere maanden. In dat geval worden de eerdere maanden herrekend. Indien dit leidt tot een bijstelling van de beleidsdekkingsgraad van 0,1% of meer, dan worden de onderliggende maanddekkingsgraden aangepast.

De dekkingsgraad (en daarmee de beleidsdekkingsgraad) van eind december is in eerste instantie een raming. Deze wordt altijd aangepast als de jaarrekening wordt vastgesteld. Met andere woorden: bij de vaststelling van de definitieve beleidsdekkingsgraad per eind december in enig boekjaar wordt

uitgegaan van de actuele dekkingsgraad per eind december zoals is vastgesteld ten behoeve van de jaarrekening.

Bijzondere correcties

Indien achteraf wordt geconstateerd dat een gerapporteerde maanddekkingsgraad onjuist is geweest, vindt overleg plaats tussen AZL, het bestuur en WTW (en indien nodig: NNIP), waarna eerst de hoogte van de eventuele correctie in kaart wordt gebracht. Vervolgens wordt onderzocht of de betreffende onjuistheid ook van toepassing is geweest op eerder en/of later gerapporteerde maanddekkingsgraden. Op basis hiervan wordt bepaald wat de totale impact van de onjuistheid (van alle onjuist gerapporteerde maanddekkingsgraden tezamen) is op de beleidsdekkingsgraad. Indien deze totale impact hoger is dan 0,1%-punt, wordt bij de eerstvolgende te rapporteren beleidsdekkingsgraad rekening gehouden met aangepaste maanddekkingsgraden (waarbij de onjuistheid is gecorrigeerd). De aanpassing wordt vervolgens aan DNB toegelicht door middel van het toelichtingsveld van de maandstaat voor de dekkingsgraadrapportage.

Dit geldt ook indien de correcties het gevolg zijn van wijziging in grondslagen e.d. Ook daarvoor wordt beoordeeld per welke maand de wijziging ingaat en of deze dus ook de eerdere maandrapportages beïnvloedt.

7.3 Beleid reserveringen

A. Waarderingsmethode en grondslagen

De parameters die gehanteerd worden bij de berekeningen ten behoeve van de vaststelling van de technische voorzieningen, het vereist eigen vermogen en de ALM-studie worden door het bestuur van het fonds vastgesteld. Periodiek worden de parameters geëvalueerd door het bestuur, waarbij het bestuur van input wordt voorzien door zijn adviseurs. Bij een ALM-studie wordt voorafgaand door de uitvoerende partij een voorstel gedaan voor de veronderstellingen die gehanteerd zullen worden. Met name de economische veronderstellingen zijn veranderlijk door marktomstandigheden. Het bestuur beoordeelt of de veronderstellingen realistisch zijn op basis van eigen verwachtingen. Indien daaraan voldaan wordt, worden de veronderstellingen vastgesteld en anders bijgesteld. De parameters voldoen ten minste aan de voorwaarden conform de Regeling parameters pensioenfonds.

Waarderingsgrondslagen beleggingen

De waardering van de bezittingen van het pensioenfonds geschiedt op marktwaarde.

Technische voorzieningen

Het pensioenfonds stelt toereikende technische voorzieningen vast met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen. De voorwaardelijke toeslagverlening maakt geen onderdeel uit van de pensioenverplichtingen.

De voorziening pensioenverplichtingen is gelijk aan de op marktwaarde vastgestelde contante waarde van de tijdsevenredige pensioenaanspraken. De uitgangspunten daarbij zijn:

- De grondslagen zijn gebaseerd op prudente beginselen inzake overlijden, arbeidsongeschiktheid en levensverwachting.
- De methodiek en grondslag van vaststelling is van jaar op jaar consistent, tenzij juridische, demografische en/of economische omstandigheden zich hiertegen verzetten.

De technische voorzieningen van het pensioenfonds bestaan uit de voorziening pensioenverplichtingen. Deze zijn gebaseerd op de volgende actuariële grondslagen:

Intrest	Conform de Rentetermijnstructuur Financieel Toetsingskader, zoals deze wordt gepubliceerd door De Nederlandsche Bank.
Sterfte	Er wordt gebruik gemaakt van de Prognosetafel AG2024, inclusief fondsspecifieke ervaringssterfte o.b.v. Willis Towers Watson ervaringssterftemodel 2022.
Gehuwdheid	Voor de pensioenleeftijd wordt het systeem van onbepaald partnerschap op basis van CBS 2020 partnerfrequenties gehanteerd met op de pensioenleeftijd een partnerfrequentie van 100%. Voor het ongehuwde ouderdomspensioen geldt dat op pensioenleeftijd de partnerfrequentie van de CBS 2020 partnerfrequenties wordt gehanteerd. Na de pensioendatum wordt de voorziening vastgesteld op basis van een bepaalde partner.
Leeftijden	In maanden nauwkeurig.
Leeftijdsverschil	Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw is op 2,75 jaar gesteld (man ouder dan vrouw).
Kosten	Voor excassokosten wordt een voorziening getroffen ter grootte van 3,5% van de voorziening pensioenverplichtingen.
WZP-opslag	Voor het latente wezenpensioen wordt tot de pensioenleeftijd een opslag op de voorziening voor latent nabestaandenpensioen gehanteerd van 0,5% voor niet ingegane deelnemers. Voor de kostendeekkende premie geldt een opslag van 5,5% op de risicokapitalen voor overlijden.
Uitkeringen	Bij de waardering van de aanspraken is uitgegaan van de veronderstelling dat de pensioenuitkeringen continu geschieden.

De kostenvoorziening is afgeleid van de situatie van discontinuïteit (waarbij het pensioenfonds haar verplichtingen overdraagt aan een APF of verzekeraar). In dat geval worden alle actieve deelnemers als gewezen deelnemers overgedragen. Vanuit deze uitgangssituatie is een kosteninschatting per jaar gemaakt die de APF of verzekeraar zou hanteren om alle gewezen deelnemers (inclusief de pensioentrekkende deelnemers) naar de toekomst af te wikkelen. Uit de huidige marktinformatie is af te leiden dat voor het fonds een ongeveer 3,0% benodigd. Het fonds zal nog ongeveer 2 jaar operationeel blijven waardoor de uitvoeringskosten ook nog door zullen lopen en worden geraamd op EUR 2,7 miljoen. Daarnaast zijn voor de liquidatie van het pensioenfonds de eenmalige kosten geraamd op ongeveer EUR 1 miljoen. De contante waarde van de uitkeringenstroom en het geraamde bedrag voor liquidatie vormen samen de verwachte kostenvoorziening.

Beleidscyclus vaststelling actuariële grondslagen

Het bestuur beoordeelt periodiek of de gehanteerde grondslagen nog steeds passend en prudent zijn. Hiertoe is een beleidscyclus opgesteld, waarin is vastgelegd welke grondslagen op welk moment worden bekeken.

Deze cyclus is als volgt:

Grondslag	Cyclus
AG-prognosetafel	Eens per 2 jaar, in de even jaren, wanneer deze gepubliceerd wordt;
Ervaringssterfte	Eens per 4 jaar, in de even jaren, laatste update in 2022

Partnerfrequenties, leeftijdsverschil en opslag wezenpensioen	Eens per 4 jaar, in de even jaren, laatste update in 2022
Kostenvoorziening	Eens per 4 jaar, in de oneven jaren, laatste update in 2022

Factorenreglement

De inkooptarieven op pensioendatum worden als volgt vastgesteld:

- De betreffende inkooptarieven worden berekend op basis van de actuele maand rentetermijnstructuur van de maand ervoor. Dit in verband met timing, de korte tijd tussen beschikbaar komen van de rentetermijnstructuur en het moeten doorgeven van de uitkeringen van die maand.
- De overige grondslagen van de inkoopfactoren wordt aangesloten met de grondslagen van het fonds.

De factoren uit het Factorenreglement die het fonds hanteert voor flexibiliseren, afkopen of het bepalen van een fictief OP (bij scheiding en uitdiensttreding) in enig kalenderjaar wordt vastgesteld op basis van de nominale rente termijnstructuur per 30 september van het voorafgaande kalenderjaar (indien van toepassing: inclusief een solvabiliteitsopslag en excassokosten), waarbij de sekseneutrale verhouding tussen de voorziening van mannen en vrouwen per leeftijd wordt gehanteerd.

Het bestuur heeft besloten om de volgende principes toe te passen voor vaststelling van de solvabiliteitsopslag in de factoren –waar van toepassing- uit het Factorenreglement:

1. De solvabiliteitsopslag is minimaal gelijk aan het minimaal vereist eigen vermogen van het fonds;
2. In een situatie van reservetekort mag de dekkingsgraad na omzetting niet lager worden.

Variabele pensioenuitkering

De (gewezen) deelnemer krijgt 6 maanden voorafgaande aan de pensioendatum de keuze om het opgebouwde pensioenkapitaal aan te wenden voor een variabele pensioenuitkering bij het pensioenfonds dan wel een vastgesteld pensioen bij een verzekeraar. Indien de (gewezen) deelnemer niet voor de pensioendatum reageert, zal het pensioenkapitaal bevroren worden op pensioendatum tot de deelnemer verdere instructies geeft. Vanaf 1 januari 2026 worden er geen variabele pensioenuitkeringen meer door het pensioenfonds gedaan, behoudens de variabele pensioenuitkeringen die daarvoor zijn ingekocht bij het pensioenfonds c.q. reeds daarvoor zijn ingegaan en door het pensioenfonds worden uitgekeerd.

Jaarlijkse bijschrijving van financieel- en sterfteresultaat variabel pensioen

Eenmaal per jaar (1 juli) worden het financieel resultaat, het sterfteresultaat en (indien van toepassing) de wijziging van de levensverwachting verwerkt.

- In het jaar van toetreding zal geen resultaat worden toegedeeld. Het resultaat over het jaar van toetreding wordt pas in het volgende jaar toegekend. Voor deelnemers die later in het boekjaar zijn toegetreden tot het collectief wordt alleen het resultaat over de periode na toetreding vastgesteld (gesloten systeem). Het beleggingsresultaat wordt voor deelnemers die later intreden elke maand vastgesteld (rekening houdend met rendement, oprenting en wijziging TV) en aan het eind van het jaar wordt dat geaggregeerd en toegekend. Het jaarlijkse beleggingsresultaat wordt dus niet pro rata toegekend, om de gevolgen van schommeling op de financiële markten te beperken.
- Het beleggingsresultaat (component a) wordt bepaald door het overrendement af te leiden voor de variabele pensioenen, waarbij het rendement op beleggingen hetzelfde is voor het fonds als geheel, en waar de oprenting en het effect op de TV nog uit gedeeld moet worden.
- Het resultaat op levensverwachting (component b) ontstaat door aanpassingen van de prognosetafel en / of ervaringssterfte. Dit wordt voor alle deelnemers van de groep met variabel pensioen op uniforme wijze vastgesteld, d.w.z. voorziening voor wijziging / voorziening na wijziging +/- 100%.
- Het sterfteresultaat wordt eveneens uniform bepaald. Het wordt toegerekend aan deelnemers in de groep met variabel pensioen. Het sterfteresultaat is vastgesteld als de som van de voorzieningen van alle door overlijden vrijgevallen pensioenen (gesaldeerd met de voorziening van nieuw ingegane partnerpensioenen) minus de som van de risicopremies (langlevens en kortlevens).
- De totale aanpassing van de aanspraak van een deelnemer bedraagt dan (voor een heel jaar): $(1+a\%) * (1+b\%) * (1+c\%)$, waarbij component a dan conform eerdere vermelding wordt bepaald voor deelnemers die later in het boekjaar toetreden.

B. (Minimaal) Vereist Eigen Vermogen

Minimaal Vereist Eigen Vermogen

Het pensioenfonds stelt periodiek per 31 december het minimum vereist eigen vermogen vast overeenkomstig artikel 11 van het Besluit financieel toetsingskader. De minimaal vereiste dekkingsgraad is gelijk aan 100% vermeerderd met het minimaal vereist eigen vermogen als percentage van de technische voorzieningen. Indien de beleidsdekkingsgraad lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad is er sprake van een dekkingstekort.

Vereist Eigen Vermogen

Tevens stelt het pensioenfonds ieder kwartaal het vereist eigen vermogen vast zodat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat het pensioenfonds binnen een periode van een jaar over minder waarden beschikt dan de technische voorzieningen. De vereiste dekkingsgraad is gelijk aan 100% vermeerderd met het vereist eigen vermogen als percentage van de technische voorzieningen. Indien de beleidsdekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad bestaat er een reservetekort.

Zodra er sprake is van een reservetekort zal het pensioenfonds hierover DNB inlichten en een herstelplan opstellen conform artikel 138 van de Pensioenwet. In het herstelplan beschrijft het pensioenfonds de maatregelen die worden genomen om binnen de wettelijke termijnen het reservetekort op te heffen. Zolang de situatie van een reservetekort bestaat zal het pensioenfonds jaarlijks het herstelplan opnieuw opstellen.

Vaststelling vereist eigen vermogen onder FTK volgens het standaardmodel DNB

Onder het FTK wordt het vereiste eigen vermogen zodanig vastgesteld dat met de wettelijk vastgestelde zekerheidsmaat van 97,5% wordt voorkomen dat het pensioenfonds binnen één jaar over minder middelen beschikt dan de TV voor de onvoorwaardelijke toezeggingen¹.

Het vereist eigen vermogen dient vastgesteld te worden met behulp van de verwachte kasstromen van de verplichtingen, staats- en bedrijfsobligaties, alsmede de bijbehorende waarderingscurven. Ook de waardeveranderingen van de swaps en/of de prijsveranderingen van swaptions dienen hierin meegenomen te worden. Indien de kasstromen van een product, in beperkte mate, niet voorhanden zijn zal een andere methodiek gekozen worden. Hierbij valt te denken aan keyratedurations (bij S1), pricing tool bij niet-lineaire producten (bij S1 en S5) of de puntduur methodiek (bij S1 en S5). Daarnaast zal bij de berekening van de S1 in beginsel rekening worden gehouden met alle rentegevoelige beleggingen ongeacht de beleggingsportefeuillestructuur van het fonds. Eventuele inflation--linked producten zullen conform de 80/ 20 regel (e.g. inflation-linked producten vormen voor 20% een hedge op een verandering van de voorziening als gevolg van een doorgerekende schok op de DNB curve) worden behandeld. Eventuele convertibles worden op basis van look through onderverdeeld naar aandelen en vastrentende waarden.

Het vereist eigen vermogen wordt zodanig vastgesteld dat de effecten kunnen worden opgevangen in de volgende onmiddellijke veranderingen in de risicofactoren. Hierbij wordt uitgegaan van het standaardmodel²:

- Renterisico (S1):
Het effect van het voor het fonds in termen van netto verlies meest negatieve scenario van een rentestijging c.q. rentedaling op basis van door DNB voorgeschreven stijgings- en dalingsfactoren;
- Aandelen- en vastgoedrisico (S2):
Het effect van een daling van de waarde van de beleggingen in:
 1. Aandelen ontwikkelde markten en beursgenoteerd vastgoed met 30% (S2A)
 2. Aandelen opkomende markten met 40% (S2B)
 3. Niet-beursgenoteerde aandelen met 40% (S2C); en
 4. niet-beursgenoteerd vastgoed met 15% (S2D) waarbij de waarde van de beleggingen wordt aangepast voor financiering met vreemd vermogen. Indien het fonds beleggingen in indirect beursgenoteerd vastgoed heeft, die met meer dan 40% vreemd vermogen worden gefinancierd, zal de standaardschok voor indirect beursgenoteerd vastgoed verhogend worden conform de hoogte van financiering met vreemd vermogen.
- Valutarisico (S3):
Het effect van een daling van de waarde van de beleggingen in andere valuta dan de euro met 20% voor valutarisico in ontwikkelde markten (S3A) en 35% voor valutarisico in opkomende markten (S3B). Bij de bepaling van het Vereist Eigen Vermogen per individuele valuta wordt er rekening gehouden met de 'net exposure', dat wil zeggen de gevoeligheid voor een daling in deze valuta ten opzichte van de euro, rekening houdend met eventuele valuta-hedges;
- Grondstoffenrisico (S4):
Het effect van een daling van de waarde van de beleggingen in grondstoffen (commodities) met 35%;

¹ Artikel 132 in de Pensioenwet

² Artikel 12 in het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen;

- Kredietrisico (S5):
Het effect van een stijging van de rentemarge voor het kredietrisico van het fonds, afhankelijk van een ratingklasse¹:
 1. 0,60%-punt voor beleggingen met rating AAA, met uitzondering van Europese staatsobligaties
 2. 0,80%-punt voor beleggingen met rating AA
 3. 1,30%-punt voor beleggingen met rating A
 4. 1,80%-punt voor beleggingen met rating BBB; en
 5. 5,30%-punt voor beleggingen met rating BB en lager, alsook beleggingen zonder rating;
- Verzekeringstechnisch risico (S6)
Het vereiste vermogen voor verzekeringstechnische risico's wordt bepaald door het procesrisico, de onzekerheid in de sterftetrend (TSO) en de negatieve stochastische afwijkingen (NSA);
- Liquiditeitsrisico (S7) bedraagt 0% vanaf verslagjaar 2016
- Concentratierisico (S8) bedraagt 0% vanaf verslagjaar 2016
- Operationeel risico (S9) bedraagt 0%
- Actief beheer risico (S10)

Omdat de vermogensbeheerders ten opzichte van de strategische portefeuille in hun portefeuille afwijkende posities innemen, is er sprake van actief beheer. Door dit actief beheer ontstaan extra risico's die tot uitdrukking komen in een verzwaring van de standaardbuffer. Risico actief beheer is alleen relevant voor de aandelenportefeuille. Het risico actief beheer wordt bepaald met behulp van een tracking error. Dit is een indicator voor de afwijking tussen het rendement van een beleggingsportefeuille en de waardeontwikkeling van de benchmark. Bij een tracking error van minder dan 1% wordt geen extra buffer aangehouden. Bij aandelenbelangen met een tracking error groter dan 1% zal rekening gehouden worden met een extra buffer voor actief risico (door wijziging van het percentage van de standaardshock). Dit geldt zowel voor ontwikkelde alsook voor opkomende markten. Op basis van informatie van de vermogensbeheerder is voor de aandelen ontwikkelde en opkomende markten rekening gehouden met een tracking error van respectievelijk 1,37% en 3,26% ultimo 2014. De benodigde buffers voor deze categorieën stijgen hierdoor van respectievelijk 25% en 35% naar 26,5% en 38,6%. Jaarlijks worden de tracking errors opnieuw vastgesteld.

Het Vereist Eigen Vermogen per risicofactor is gelijk aan het absolute getal van de waardedaling van het eigen vermogen als gevolg van het scenario voor de desbetreffende risicofactor. Het Vereist Eigen Vermogen per risicofactor wordt vastgesteld op basis van het strategisch beleggingsbeleid.

Bij de samenvoeging van het Vereist Eigen Vermogen per risicofactor tot het totale Vereist Eigen Vermogen wordt uitgegaan van de volgende correlaties:

Indien het Vereist Eigen Vermogen voor renterisico is gebaseerd op een rentedaling:

- Aandelen- en vastgoedrisico (S2) en renterisico (S1): 0,40
- Tussen de risico's die zijn onderscheiden bij het aandelen en vastgoedrisico (S2a, S2b, S2c, S2d): 0,75

¹ Zoveel mogelijk bepaald op basis van het oordeel van een gekwalificeerde derde partij.

- Renterisico (S1) en kredietrisico (S5): 0,40
- Aandelen- en vastgoedrisico (S2) en kredietrisico (S5): 0,50
- Tussen de risico's die zijn onderscheiden bij het valutarisico (S3):
 - 0,50 tussen valuta in ontwikkelde markten
 - 0,75 tussen valuta in opkomende markten
 - 0,25 tussen valuta in ontwikkelde markten en valuta in opkomende markten
- Tussen de overige risico's: 0

Indien het Vereist Eigen Vermogen voor renterisico is gebaseerd op een rentestijging:

- Aandelen- en vastgoedrisico (S2) en renterisico (S1): 0
- Tussen de risico's die zijn onderscheiden bij het aandelen en vastgoedrisico (S2a, S2b, S2c, S2d): 0,75
- Renterisico (S1) en kredietrisico (S5): 0
- Aandelen- en vastgoedrisico (S2) en kredietrisico (S5): 0,50
- Tussen de risico's die zijn onderscheiden bij het valutarisico (S3):
 - 0,50 tussen valuta in ontwikkelde markten
 - 0,75 tussen valuta in opkomende markten
 - 0,25 tussen valuta in ontwikkelde markten en valuta in opkomende markten
- Tussen de overige risico's: 0

De effecten S1 tot en met S6 worden vervolgens gecombineerd aan de hand van de volgende formule:

$$\sqrt{(S_1^2 + S_2^2 + 2 * 0,4 * S_1 * S_2 + S_3^2 + S_4^2 + S_5^2 + 2 * 0,40 * S_1 * S_5 + 2 * 0,50 * S_2 * S_5 + S_6^2 + S_7^2 + S_8^2 + S_9^2 + S_{10}^2)}$$

waarbij

$$S_2^2 = S_{2a}^2 + S_{2b}^2 + S_{2c}^2 + S_{2d}^2 + 2 * 0,75 * (S_{2a} * S_{2b} + S_{2a} * S_{2c} + S_{2a} * S_{2d} + S_{2b} * S_{2c} + S_{2b} * S_{2d} + S_{2c} * S_{2d})$$

en

$$S_3^2 = \sqrt{S_{3A}^2 + S_{3B}^2 + 2 * 0,25 * S_{3A} * S_{3B}}$$

$$S_{3A}^2 = \sqrt{\sum_i S_{3(i)}^2 + \sum_{i,j \ i \neq j} 0,50 * S_{3(i)} * S_{3(j)}}$$

$$S_{3B}^2 = \sqrt{\sum_k S_{3(k)}^2 + \sum_{k,l \ k \neq l} 0,75 * S_{3(k)} * S_{3(l)}}$$

Hierbij geeft 0,5 de correlatie weer tussen het renterisico (S1) enerzijds en het aandelen- en vastgoedrisico (S2) anderzijds. De correlaties tussen de risico's die onderdeel uitmaken van het aandelen- en vastgoedrisico bedragen 0,75. Voor alle overige onderlinge verbanden zijn de correlaties op nul gesteld. Derhalve wordt ervan uitgegaan dat deze risico's onafhankelijk van elkaar optreden. Het vereist eigen vermogen wordt bepaald aan de hand van een iteratief proces.

Vrij vermogen

Het vrije vermogen is het pensioenvermogen boven de technische voorzieningen vermeerderd met het vereist eigen vermogen.

7.4 Premiebeleid

A. Algemeen

Gelet opdat de pensioenregeling die het pensioenfonds uitvoert per 1 januari 2026 gesloten is en geen actieve pensioenopbouw meer plaatsvindt, wordt er geen premie meer betaald aan het pensioenfonds ten behoeve van de kapitaalopbouw en de risicodekkingen.

Bijstortingsverplichting

De werkgever heeft geen verplichting om enig tekort in het pensioenfonds te voldoen.

Vrijwillige pensioenregelingen

Het pensioenfonds voert met ingang van 1 januari 2026 geen vrijwillige pensioenregeling meer uit.

7.5 Toeslagbeleid

De kapitalen opgebouwd op grond van het pensioenreglement worden niet door middel van een toeslag verhoogd. Indien het kapitaal wordt omgezet in een periodiek pensioenrecht of pensioenaanspraak bij het pensioenfonds is het toeslagbeleid van het pensioenfonds van toepassing. Het bestuur kan, voor zover de middelen van het pensioenfonds naar het oordeel van het bestuur dit toelaten, jaarlijks per 1 januari een toeslag verlenen op de pensioenaanspraken van pensioengerechtigden of van (gewezen) deelnemers (indien en voor zover bij tussentijdse beëindiging van het deelnemerschap periodieke pensioenrechten zijn toegekend). De toeslagverlening van het pensioenfonds is niet van toepassing op het gedeelte van het pensioenrecht dat een variabele pensioenuitkering betreft.

Jaarlijks zal het bestuur beoordelen of en in hoeverre het verlenen van een toeslag mogelijk is. De daarbij gehanteerde maatstaf is prijsinflatie, gebaseerd op de afgeleide consumentenprijsindex (CPI) voor alle huishoudens over de periode van oktober (jaar voorafgaand op vorig jaar) tot oktober (vorig jaar). Het bestuur zal in zijn beoordeling onder meer betrekken:

- de financiële positie van het fonds en de eisen die de Pensioenwet daaraan stelt in het algemeen, én
- de beleidsdekkingsgraad van het fonds en de vrije reserve van het fonds in het bijzonder.

Voor de toe te kennen toeslag zal het bestuur de onderstaande leidraad hanteren. Het bestuur kan besluiten om van deze leidraad af te wijken.

Beleidsdekkingsgraad	Toeslagverlening
Lager dan 110%	Nihil
Tussen 110% en bovengrens	Naar rato, op basis van toekomstbestendigheid
Boven de bovengrens	Volledige toeslagverlening

De beoordeling van de vraag of toeslagverlening plaatsvindt, wordt uitsluitend gemaakt door het bestuur van het pensioenfonds. Het bestuur is te allen tijde bevoegd de systematiek van toeslagverlening voor alle betrokkenen aan de omstandigheden aan te passen. De toeslagverlening is voorwaardelijk. Besluiten in het verleden om toeslag te verlenen vormen geen garantie voor in toekomstige jaren te verlenen toeslagen.

Het (voorwaardelijke) toeslagbeleid is vastgelegd in het pensioenreglement. Met betrekking tot de communicatie aan de aanspraak- en pensioengerechtigden zal het pensioenfonds in alle communicatie-uitingen ten aanzien van toeslagverlening de voorwaardelijkheidsverklaring hanteren.

Het bestuur houdt zich het recht voor om het toeslagbeleid aan te passen. Toekomstige wijzigingen zijn verbindend voor alle deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

7.6 Kortingenbeleid

Het bestuur kan als noodmaatregel besluiten de vastgestelde pensioenuitkeringen, die zijn ontstaan uit de omzetting van de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten van (gewezen) deelnemers, gepensioneerden en de nagelaten betrekkingen te verminderen, indien overige maatregelen (conform artikel 23 van het pensioenreglement) niet voldoende zijn. Deze situatie kan zich voordoen indien:

- Uit het herstelplan blijkt dat met inzet van overige financiële sturingsmiddelen herstel binnen de wettelijke termijnen niet mogelijk is. Vermindering van aanspraken zal dan in principe gespreid over de duur van het herstelplan plaatsvinden. Alleen de korting in het eerste jaar zal onvoorwaardelijk worden toegepast. Eventuele kortingen in latere jaren zullen alleen worden toegepast indien en voor zover dit noodzakelijk blijkt bij het in dat jaar op te stellen herstelplan.
- Er op zes achtereenvolgende meetmomenten sprake is van een beleidsdekkingsgraad onder het minimaal vereist eigen vermogen, zoals bedoeld in artikel 131 van de Pensioenwet, en tevens de actuele dekkingsgraad op dat moment lager is dan de vereiste minimale dekkingsgraad. Dan zal het fonds genoodzaakt zijn de situatie van een dekkingstekort per direct op te heffen door het korten van de opgebouwde aanspraken en rechten. Deze korting is onvoorwaardelijk en zal gespreid worden over de resterende hersteltermijn als de korting groter is dan 1%. Indien dat niet het geval is zal de korting ineens worden genomen.

Bij de definitieve besluitvorming zal altijd evenwichtige belangenbehartiging in acht worden genomen. Dit kan er toe leiden dat in bepaald omstandigheden van bovenstaande basis (onderbouwd) wordt afgeweken. De financiële sturingsmiddelen die het pensioenfonds kan toepassen om kortingsmaatregelen te voorkomen staan beschreven in het crisisplan.

Het pensioenfonds informeert de deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgever(s) onverwijld schriftelijk over het besluit tot vermindering van de vastgestelde pensioenrechten. De vermindering kan op zijn vroegst een maand na de in de vorige volzin bedoelde informatieverstrekking worden gerealiseerd voor de deelnemers en gewezen deelnemers. Voor de gepensioneerden dient een termijn van ten minste drie maanden in acht te worden genomen.

Herstel van gekorte aanspraken en gemiste toeslagen

Het bestuur heeft besloten om gemiste toeslagen of toegepaste kortingen niet te herstellen.

7.7 Financiële sturingsmiddelen

Jaarlijks zal het bestuur onderzoeken of de totale financiële opzet van de pensioenregeling nog voldoende is. Indien deze opzet niet meer voldoende is, zal het bestuur in overleg met de werkgever tot een oplossing trachten te komen.

Het bestuur heeft verschillende sturingsmiddelen tot haar beschikking. Bij het toepassen van deze sturingsmiddelen maakt het bestuur onderscheid tussen de volgende situaties:

- Financiële positie is onvoldoende;
- Financiële positie is voldoende.
- Indien het pensioenfonds zich in crisis bevindt, zal het crisisplan inwerking treden.
- Naast de financiële positie kan ook de premie niet kostendekkend zijn.

Financiële positie is onvoldoende

Als er sprake is van een reservetekort stelt het pensioenfonds een herstelplan op met in achtneming van artikel 138 en 140 van de Pensioenwet. In het herstelplan beschrijft het fonds de maatregelen die worden genomen om binnen de wettelijke termijnen het dekkingstekort en/of het reservetekort op te heffen.

Daarnaast staan de volgende middelen ter beschikking:

- Beleggingsbeleid: het risicoprofiel van de portefeuille wordt zodanig gewijzigd dat de vereiste reserves afnemen.
- Toeslagbeleid: het bestuur gaat over tot het verlenen van toeslagen als het pensioenfonds beschikt over toekomstbestendige financiële positie (d.w.z. dat het fonds uit reservetekort is en dat het door het verlenen van toeslag niet in reservetekort raakt).

Ten slotte kan het bestuur besluiten om de pensioenen voor risico fonds van (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en de aanspraken verkregen bij omzetting van de kapitalen uit beschikbare premieregeling en vrijwillige regeling van gewezen deelnemers en pensioengerechtigden elk met een gelijk percentage verlagen.

Indien door het aangaan van een garantiecontract het korten van aanspraken voorkomen c.q. verminderd kan worden, neemt het bestuur die mogelijkheid in overweging. Dit houdt in dat alle opgebouwde aanspraken worden overgedragen aan een verzekeraar.

Het bestuur is er zich van bewust dat door het onderbrengen van de aanspraken bij een verzekeraar, afhankelijk van de voorwaarden, het korten van aanspraken van de deelnemers niet kan worden voorkomen.

Financiële positie is voldoende

Indien de financiële positie van het pensioenfonds voldoende is (geen reservetekort naar de maatstaven van de wet dan wel de DNB) zijn de sturingsmiddelen:

- Beleggingsbeleid: het beleggingsbeleid kan zodanig aangepast worden dat het verwachte rendement hoger wordt.
- Toeslagbeleid: het bestuur heeft besloten om gemiste toeslagen of kortingen van aanspraken niet te herstellen.

7.8 Crisisplan

Op grond van de pensioenwetgeving dienen pensioenfondsen te beschikken over een financieel crisisplan. Dit is voor het pensioenfonds aanleiding geweest voor het opstellen van een dergelijk financieel crisisplan.

Op grond van het besluit FTK dient het pensioenfondsbestuur een beschrijving te geven van maatregelen die ingezet kunnen worden in de situatie dat niet aan de vereisten gesteld bij of krachtens artikel 132 van de Pensioenwet zal worden voldaan en welke maatregelen ingezet kunnen worden in de situatie, bedoeld in artikel 140, eerste lid van de Pensioenwet met betrekking tot het minimaal vereist eigen vermogen. Deze maatregelen komen samen in het crisisplan. Het crisisplan is in bijlage 3 van deze ABTN vastgelegd.

8 Beleggingsbeleid uitkeringsovereenkomst

1. Strategisch beleggingsbeleid

Doelstelling

Om de beoogde pensioenuitkeringen op korte en lange termijn veilig te stellen wenst het bestuur de toevertrouwde middelen op een verantwoorde en solide wijze te beleggen.

Bij de vaststelling van het strategisch beleggingsbeleid, de invulling van dit beleid en de naleving van het vastgelegde risicokader, zal het bestuur daarbij handelen in overeenstemming met de prudent person gedachte conform de artikelen 135 en 136 uit de Pensioenwet en de artikelen 13, 13a en 14 uit het Besluit financieel toetsingskader pensioenfonds (FTK). Centraal hierin staat de doelstelling om te beleggen in het belang van de deelnemers. Het bestuur zal daartoe in alle redelijkheid, rekening houdend met de specifieke verplichtingen van het fonds, tot een zorgvuldige onderbouwing van het beleggingsbeleid komen. Hiervoor wordt periodiek een ALM-studie uitgevoerd. Daarnaast wordt bij de vertaalslag (implementatie) naar de daadwerkelijke invulling van het beleggingsbeleid zorgvuldigheid betracht. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de opzet van de renteafdekking en een brede spreiding over beleggingscategorieën. In samenhang hiermee worden de verschillende beleggingsrisico's geïdentificeerd en op de juiste waarde ingeschat.

In lijn hiermee is de hoofddoelstelling van het beleggingsbeleid: *“het behalen van optimaal rendement op de beleggingen ten gunste van (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden, tegen acceptabele risico's.”*

Om deze doelstelling te realiseren, voert het pensioenfonds een gecombineerd beleid, waarbij enerzijds een deel van de portefeuille is ingericht om de risico's ten opzichte van de verplichtingen te beperken (matching portefeuille) en anderzijds een deel van de portefeuille is ingericht om het voor risico gecorrigeerd rendement van de beleggingsportefeuille te optimaliseren (rendementsportefeuille).

Ten aanzien van de gestelde doelen heeft het bestuur een aantal investment beliefs geformuleerd die het kader vormen waarbinnen het beleggingsbeleid wordt uitgevoerd. Deze beliefs zijn als volgt:

1. Het pensioenfonds belegt alleen in categorieën waarvan het de risico's kan beoordelen
2. Het pensioenfonds is een lange termijn belegger
3. Diversificatie is van belang
4. Risico vereist een extra rendement
5. Het pensioenfonds belegt passief tenzij
6. Het pensioenfonds gebruikt derivaten alleen om risico's te beheersen
7. Uitbesteding is noodzakelijk
8. Maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) draagt bij aan de langetermijndoelstelling van het fonds en neemt, gelet op de omvang en mogelijkheden van het fonds, een realistische plaats in binnen het beleggingsbeleid

Het bestuur zal jaarlijks een toetsing doen in hoeverre deze investment beliefs aanpassing behoeven.

Samenstelling strategische beleggingsportefeuille

Het bestuur laat periodiek (in principe eens in de drie jaar) een Asset Liability Management (ALM) studie uitvoeren. Aan de hand van de uitkomsten van deze studie wordt onder andere het strategisch beleggingsbeleid ingevuld. Het bestuur heeft naar aanleiding van de in 2022 uitgevoerde ALM-studie gekozen voor een optimaal strategisch beleggingsbeleid waarbij de kans op korten en het kunnen indexeren van de pensioenaanspraken de belangrijkste criteria zijn geweest. Een belangrijke randvoorwaarde hierbij was dat het risico niet verhoogd mag worden, zolang het pensioenfonds in herstel zit. Daarnaast is de risicobereidheid van het bestuur mede bepalend geweest voor de uiteindelijke keuze voor de vormgeving van het strategisch beleggingsbeleid.

Het strategische beleggingsbeleid op hoofdlijnen is als volgt:

• Categorie	• Strategische mix	• Bandbreedte
• Return portefeuille	• 37%	• 32% - 42%
• Matching portefeuille	• 63%	• 58% - 68%
• Rente afdekking	• 60%	• 55% - 65%

Het huidige renteafdekkingsniveau van 60% wordt gehandhaafd. De resultaten van de ALM-studie geven geen aanleiding om de renteafdekking te verhogen. Verlagen van de renteafdekking is niet mogelijk zolang het pensioenfonds in herstel zit.

Om de invulling van de categorieën die voortkomen uit de ALM-studie verder te optimaliseren voor wat betreft risico en rendement, laat het pensioenfonds jaarlijks een risicobudgetteringsstudie uitvoeren door Goldman Sachs Asset Management (GSAM) in de vorm van een SAA-studie. Binnen een risicobudgetteringsstudie wordt niet, zoals in een ALM-studie, op hoofdcategorieniveau (vastrentend / aandelen / alternatives) geanalyseerd, maar wordt juist binnen deze hoofdcategorieën verdere finetuning bewerkstelligd.

De tabel hierna geeft de strategische normverdeling voor 2025 weer.

Categorie	Norm	Min	Max
Matchingportefeuille	63,0%	58,0%	68,0%
Euro staatobligaties	19,0%	13,0%	25,0%
Liquiditeiten en renteswaps	15,0%	5,0%	25,0%
IG bedrijfsobligaties	19,0%	14,0%	24,0%
Hypotheken	10,0%	5,0%%	15,0%%
Returnportefeuille (liquide)	36,5%	31,5%	41,5%
European Senior Bank Loans	4,0%	3,0%	5,0%
Emerging Market Debt (HC+LC) ¹	5,0%	3,0%	7,0%
Aandelen Wereldwijd Developed	24,5%	19,5%	29,5%
Aandelen Emerging Markets	3,0%	0,0%	6,0%
Returnportefeuille (illiquide)	0,5%	0,0%	1,0%
Niet-beursgenoteerd vastgoed	0,5%	0,0%	1,0%

Jaarlijks wordt een beleggingsplan opgesteld waarin het te voeren operationele beleggingsbeleid voor het komende jaar nader wordt geconcretiseerd binnen de kaders en risicogrenzen van het voornoemde lange termijn strategisch beleggingsbeleid.

¹ Beide Emerging Markten wegen even zwaar.

Op basis van onder meer macro economische vooruitzichten en de daarmee samenhangende risico- en rendementsverwachtingen worden de verschillende beleggingsmarkten, maar ook de relatieve aantrekkelijkheid van deze markten herbeoordeeld. Op basis hiervan wordt het strategisch beleid verder geconcretiseerd, waaronder een vertaling naar concrete richtlijnen en operationeel belegbare benchmarks.

Herbalancering

Onderdeel van het beheersen van de portefeuille risico's is het herbalanceren van de portefeuille. Door de ontwikkeling van de financiële markten, ontstaan in de praktijk afwijkingen tussen de feitelijke beleggingsmix en de strategische beleggingsmix. Herbalancering is erop gericht de portefeuille zodanig te beheren dat de gewichten binnen een bepaalde bandbreedte blijven ten opzichte van het strategisch kader. Het herbalanceringsbeleid is beschreven in het strategisch beleggingsbeleid en het jaarlijkse beleggingsplan.

Afdekking renterisico

In lijn met de doelstelling van het bestuur van het pensioenfonds om rekening te houden met de verplichtingenstructuur en de bevindingen uit de ALM-studie, wordt het renterisico gereduceerd. Strategisch wordt het renterisico ten aanzien van de nominale verplichtingen voor 60% afgedekt (op basis van zuivere swapcurve) door middel van de matchingportefeuille. Er wordt voor de gewenste renteafdekking een bandbreedte gehanteerd van plus of min 5 procentpunt. De mate van renteafdekking wordt per maand gerapporteerd. Indien inzichten uit de rapportages of wijzigingen in wet- en regelgeving daar aanleiding toe geven zal het rentebeleid worden heroverwogen.

In de rendementsportefeuille zijn eveneens beleggingscategorieën opgenomen die enige mate van rentegevoeligheid hebben en daarmee ook het renterisico ten aanzien van de verplichtingen reduceren. De rentegevoeligheid van de rendementsportefeuille wordt echter niet meegenomen in de bepaling van de mate van renteafdekking.

2. Opzet en uitvoering vermogensbeheeractiviteiten

Organisatie vermogensbeheer

Het bestuur van het pensioenfonds is verantwoordelijk voor het strategische beleggingsbeleid. Onder het strategisch beleggingsbeleid wordt verstaan: de vaststelling van het doel en de stijl van het beleggingsbeleid, de strategische beleggingsportefeuille en bandbreedtes, de benchmarks en de selectie en aanstelling van de vermogensbeheerder(s). Het bestuur vergadert minimaal vier maal per jaar.

Het bestuur bespreekt ten minste eenmaal per jaar het strategische beleggingsbeleid met de Beleggingsadviescommissie, waarbij de doelstelling en de samenstelling van de portefeuille aan de orde komen. Gedurende het jaar bespreekt de beleggingsadviescommissie het strategische beleggingsbeleid met de vermogensbeheerder.

De beleggingsadviescommissie heeft een voorbereidende en adviserende rol inzake het strategische beleggingsbeleid richting het bestuur. Daarnaast is de beleggingsadviescommissie verantwoordelijk voor de nadere invulling alsmede de uitvoering van het strategische beleggingsbeleid. Hieronder moet onder andere worden verstaan het vaststellen van de specifieke richtlijnen voor de deelportefeuilles, het opstellen van het mandaat voor de vermogensbeheerder, het toetsen en evalueren van het gevoerde en te voeren beleid van de vermogensbeheerder, het onderhouden van contacten met adviseurs en het bijhouden van beleggingstechnische kennis.

De vermogensbeheerder is verantwoordelijk voor het operationele beleggingsbeleid. De vermogensbeheerder is verantwoordelijk voor het verzamelen, administreren en rapporteren over de beleggingen aan het bestuur.

Structuur vermogensbeheer

GSAM is aangesteld als fiduciair vermogensbeheerder om binnen de in het beleggingsplan opgestelde doelstellingen en restricties het operationele beleggingsbeleid uit te voeren.

3. Wijze van risicometing- en beheersing

De risicobeheersing is vormgegeven door een aantal randvoorwaarden. De vermogensbeheerder dient deze restricties te respecteren. Door middel van rapportages door de vermogensbeheerder wordt de naleving van deze voorwaarden gecontroleerd door de beleggingsadviescommissie.

4. Voorwaarden matchingportefeuille

De matchingportefeuille is gericht op het beheersen van het renterisico van de verplichtingen van het fonds. Het renterisico wordt gemeten en beheerst op basis van de economische waarde van de verplichtingen (marktwwaarden). De matchingportefeuille bestaat uit staatsobligaties van Euro-kernlanden, investment grade bedrijfsobligaties, inflatie gerelateerde obligaties, renteswaps en liquide middelen. Met deze portefeuille wordt gestreefd om 60% van het renterisico van de verplichtingen af te dekken met een bandbreedte tussen 55% en 65%. Het beleid is gericht op het zo goed mogelijk beheersen van de invloed van zowel parallelle als niet-parallelle renteveranderingen op de marktwaaarde van de verplichtingen.

	Norm	Min	Max
Matchingportefeuille	63,0%	58,0%	68,0%
Euro staatsobligaties	19,0%	13,0%	25,0%
Liquide middelen en renteswaps	15,0%	5,0%	25,0%
IG bedrijfsobligaties	19,0%	14,0%	24,0%
Hypotheken	10,0%	5,0%	15,0%
Totaal	63,0%		

Aangaande de matchingportefeuille zijn restricties vastgelegd. Deze komen terug in de separaat opgestelde beleggingsrichtlijnen.

Ten aanzien van de renteafdekking zijn tevens afspraken gemaakt teneinde het curverisico ex-ante te begrenzen. Daartoe is de rentecurve in een aantal renteschokpunten onderverdeeld. Per renteschokpunt wordt de rentegevoeligheid van beleggingen en de verplichtingen bepaald op basis van de Basis Point Value systematiek. Per renteschokpunt wordt de afwijking tussen de verplichtingen en beleggingen gemeten. Deze afwijking (in procentpunten) moet vallen binnen de overeengekomen bandbreedtes. De betreffende richtlijnen zijn opgenomen in het beleggingsplan. Daarnaast zijn er maximum tracking errors vastgesteld om de vrijheden en risico's van de vermogensbeheerders ten opzichte van de benchmarks te monitoren en in de hand te houden.

5. Voorwaarden returnportefeuille

De verdeling van de beleggingen binnen de returnportefeuille is opgenomen in onderstaande tabel.

	Norm	Min	Max
Returnportefeuille	37,0%	31,5%	42,5%
European Senior Bank Loans	4,0%	3,0%	5,0%
Emerging Market Debt LC	2,5%	1,5%	3,5%
Emerging Market Debt HC	2,5%	1,5%	3,5%
Aandelen Wereldwijd	24,5%	19,5%	29,5%
Aandelen Emerging Markets	3,0%	0,0%	6,0%
Niet-beursgenoteerd vastgoed	0,5%	0,0%	1,0%
Totaal	37,0%		

Aangaande de returnportefeuille zijn restricties vastgelegd. Deze komen terug in de separaat opgestelde beleggingsrichtlijnen.

6. Randvoorwaarden liquide middelen

Onder liquide middelen wordt verstaan het saldo van:

- De lopende rekeningen en spaarrekeningen.
- Uitstaande deposito's.
- Geldmarktfondsen.
- Kortlopende leningen (maximale looptijd 2 weken) aangegaan ten behoeve van voorfinanciering van beleggingen en/of het overbruggen van tijdelijke tekorten al dan niet in verband met afwijkende settlement perioden.

Binnen het pensioenfonds is er sprake van verschillende potentiële behoeften aan liquide middelen:

- Om pensioenen uit te keren aan gepensioneerde deelnemers.
- Om individuele uitgaande waardeoverdrachten te financieren.
- Om onderpand te storten betreffende de afdekking van het rente- en valutarisico.

Het liquiditeitsbeleid is uitbesteed aan GSAM.

7. Derivaten

Derivaten vormen als afgeleide beleggingsinstrumenten geen aparte beleggingscategorie. De vermogensbeheerder mag slechts van derivaten gebruik maken om:

- de risicograad van de beleggingsportefeuille te verlagen;
- de portefeuille op een meer efficiënte wijze te beheren.

De onderliggende vermogensbeheerders mogen derivaten gebruiken vooruitlopend op het voornemen van aankoop of verkoop van financiële instrumenten, ter sturing van het valutarisico en ter sturing van het renterisico.

GSAM mag in overeenstemming met de bovenstaande derivatenrichtlijnen gebruik maken van de volgende derivaten waarvoor voorafgaande géén toestemming van de opdrachtgever vereist is:

- aangaan van renteswaps (zowel receiver als payer swaps);
- valutatermijncontracten en valutaswaps.

GSAM mag derivatentransacties uitvoeren zowel op beurzen en markten waar financiële instrumenten worden verhandeld, als onderhands. Het fonds heeft hier wel voorwaarden aangesteld.

8. Valuta's

Valutarisico wordt door het pensioenfonds gezien als een risico waar op lange termijn geen rendement tegenover staat. Een belangrijk deel van de returnportefeuille luidt in vreemde valuta. De vreemde valuta exposure in de aandelenportefeuille voor ontwikkelde landen wordt strategisch volledig afgedekt. De afdekking wordt gerealiseerd door te alloceren naar een Eur hedged variant van het beleggingsfonds aandelen ontwikkeld wereldwijd.

Voor de overige beleggingen binnen de returnportefeuille geldt dat separaat wordt beoordeeld door het bestuur of het valutarisico afgedekt dient te worden. Een element dat hierin wordt meegenomen is of de afdekking op een (kosten)efficiënte wijze kan plaatsvinden. Het beleid met betrekking tot valuta afdekking is beschreven in het strategisch beleggingsbeleid.

9. Securities lending

Binnen de portefeuille van het pensioenfonds wordt het toepassen van securities lending in principe niet toegestaan. Echter, fondsbeheerders van beleggingsfondsen waarin het pensioenfonds belegd is, kunnen op grond van (bestaande) fondsvoorwaarden of beleggingsrichtlijnen wel bevoegd zijn om gebruik te maken van securities lending.

Het fonds is terughoudend ten aanzien van beleggingsfondsen die gebruik maken van securities lending. Deze beleggingsfondsen worden echter niet bij voorbaat uitgesloten.

10. Onderpandbeheer en tegenpartijrisico's

De vermogensbeheerder is bevoegd om alle verplichtingen te voldoen die eventueel uit de derivatenposities aangehouden door het pensioenfonds voortvloeien of daarmee samenhangen. Hiertoe wordt onder meer, doch niet uitsluitend, gerekend het storten van gelden en/of financiële instrumenten als margin en het anderszins (doen) verbinden van (een deel van) de belegde middelen tot zekerheid. De vermogensbeheerder mag derivatentransacties uitvoeren zowel op beurzen en markten waar financiële instrumenten worden verhandeld, als ook onderhands ("OTC"). Er zal uitsluitend worden gehandeld met Qualified Counterparties. Qualified Counterparties zijn partijen die als zodanig door de Risk Management afdeling van GSAM zijn goedgekeurd. Ook moeten tegenpartijen minimaal een BBB- rating hebben bij aanvang van de transacties en wordt een absolute rentegevoeligheid (PV01) van 200000 euro per tegenpartij als signaalwaarde gehanteerd ter beperking van tegenpartijrisico. De rentegevoeligheid is de verandering van de marktwaarde (in euro's) van renteswaps uitstaande met een tegenpartij bij een parallelle beweging van de Euro swap rente curve met 1 basispunt.

Na een zorgvuldige selectie van de "Qualified Counterparty" door GSAM kan het tegenpartijrisico verder worden gemitigeerd door het sluiten van raamovereenkomsten zoals een "ISDA master agreement" of een "Futures Industry Association agreement" (FIA) en eventueel een "Credit Support Annex" ("CSA"), die de rechten en plichten ten aanzien van de aangeane derivaten vastleggen en daarnaast voordelen bieden zoals het verrekenen van vorderingen en schulden ("netting") of het uitwisselen van zekerheden c.q. onderpand ("collateral"). Het afsluiten van dergelijke raamovereenkomsten gebeurt volgens de richtlijnen van GSAM. Het pensioenfonds maakt hierbij gebruik van de zogenaamde Umbrella ISDA overeenkomst van GSAM.

11. Resultaatsevaluatie

De vermogensbeheerder dient zorg te dragen voor een volledige administratie van de beleggingsportefeuille en alle daarop betrekking hebbende transacties. Minimaal per kwartaal dienen de volgende zaken te worden vastgelegd.

Voor elke beleggingscategorie en de totale portefeuille:

- Portefeuille-overzichten in marktwaarden begin en einde periode op transactiebasis inclusief lopende rente in euro;
- Aan- en verkopen op transactiebasis in euro;
- Waarde vermogenswinst of -verlies in euro;
- Fonds- en benchmarkrendement in procenten;

- Attributieanalyse van het rendement;
- Tracking error;

Voor totale portefeuille:

- Beknopte toelichting op het gevoerde beleggingsbeleid;
- Verwachtingen voor de komende periode;
- Overzicht van valuta-, rating-, duration- en looptijdverdeling voor totale vastrentende portefeuille en vastrentende benchmark;
- Overzicht van regio- en sectorenverdeling voor de totale aandelenportefeuille en aandelenbenchmark.
- De gegevens met betrekking tot het belegd vermogen voor de dekkingsgraadrapportage.

Elk kwartaal worden bovenstaande zaken getoetst en beoordeeld, waarbij de nadruk ligt op de performance van de beleggingscategorieën tegen de vastgestelde benchmarks, alsmede de door de vermogensbeheerder aangeleverde risicoattributie.

Op basis van een kritische beoordeling kan de bijdrage van diverse beleidsbeslissingen aan de performanceverschillen met de benchmark worden toegewezen, en deze informatie kan worden gebruikt bij toekomstige beleidsbeslissingen.

12. Selectie en evaluatie van vermogensbeheerders

De vermogensbeheerder heeft de manager selectie, de portefeuilleconstructie en de monitoringactiviteiten uitbesteed aan de fiduciair beheerder.

- 13.** Het selectieproces van het pensioenfonds voor het selecteren van een vermogensbeheerder is beschreven in het strategisch beleggingsbeleid. **Waarderingsgrondslagen**

Alle beleggingen worden in principe tegen marktwaaarde gewaardeerd.

14. Maatschappelijk verantwoord beleggen

De visie van het pensioenfonds is dat maatschappelijk verantwoord beleggen bijdraagt aan haar lange termijn doelstelling en ziet het als onderdeel van haar fiduciaire taak.

Binnen het ESG-raamwerk zijn alle drie de factoren belangrijk. Bij de integratie van het MVB-beleid in de portefeuille worden de factoren E, S en G in samenhang meegenomen en wil het fonds bij voorkeur aansluiten bij algemene (inter)nationale initiatieven en richtlijnen.

Doelstelling

Het MVB-doel van het pensioenfonds is tweeledig:

1. Portefeuilledoelstelling: Met maatschappelijk verantwoord beleggen wil het pensioenfonds rekening houden met MVB-maatstaven in de daadwerkelijke allocatie naar beleggingscategorieën, ondernemingen en landen. Het fonds heeft hiermee ten doel dat de portefeuille een betere risico-rendementsverhouding kent dan een portefeuille waarbij geen rekening wordt gehouden met MVB-factoren.

Invloed doelstelling: Anderzijds wil het pensioenfonds invloed uitoefenen op de bedrijven waarin het belegt.

Het MVB-beleid van het fonds is vastgelegd in een separaat document.

9 Kernparameters

Kernparameters		2024
Pensioenregeling		
<u>Pensioenopbouw</u>		
Franchise		15.816
Franchise partnerpensioen		17.894
Max. Pensioensalaris		137.800
<u>Nabestaandenpensioen</u>		
Risicobasis/Spaarbasis		Risicobasis
Opbouwpercentage per jaar		1,099%
<u>Wezenpensioen</u>		
Percentage van NP		20%
Wezenpensioenopslag in premie		5,5%
Toeslagverlening aanspraken uitkeringsovereenkomst		
Ambitieniveau		prijs
Bovengrens volledige toeslagverlening		138,4% (september 2024)
Risicohouding uitkeringsovereenkomst		
<u>Ondergrenzen HBT</u>		
Mediaan		79%
relatieve afwijking		40%
<u>Korte termijn risicohouding</u>		
Bandbreedte VEV (voor risico fonds)		8% - 16%
Grondslagen TV voor risico fonds		
Sterftetafel		Prognosetafel AG2024
Ervaringssterfte		WTW 2022
Excassokostenopslag		3,5%
Gehuwdheidsfrequenties		CBS 2020 tot de pensioenleeftijd, 100% op de pensioenleeftijd en daarna bepaald.
Fictief leeftijdsverschil		2,75 jaar
Wezenpensioenopslag		0,50%
Vereist Eigen Vermogen		
MVEV risico fonds		4,5% (eind 2023)
VEV risico fonds		15,5% (eind 2023)
MVEV risico deelnemers		1,0%
VEV risico deelnemers		1,0%
MVEV alles		2,8% (eind 2023)

Kernparameters	2024
VEV alles	9,7% (eind 2023)

Bijlage 1 – Verklaring inzake beleggingsbeginselen

1. Inleiding

Deze ‘Verklaring inzake beleggingsbeginselen’ (hierna: Verklaring) beschrijft op beknopte wijze de uitgangspunten van het beleggingsbeleid het pensioenfonds. De uitgangspunten worden door het bestuur vastgesteld.

Conform geldende wet- en regelgeving gaat de Verklaring in op:

1. De doelstelling van het beleggingsbeleid.
2. Risico's en risicobeheer.
3. Algemene uitgangspunten en beleggingsbeginselen.
4. Uitvoering van het beleggingsbeleid

Minimaal eens in de drie jaar wordt deze verklaring inzake de beleggingsbeginselen herzien. Indien tussentijds belangrijke wijzigingen optreden in het beleggingsbeleid wordt de verklaring tussentijds aangepast.

2. Doelstelling beleggingsbeleid

De doelstelling van het beleggingsbeleid is om gegeven de premie die wordt ontvangen en de vastgestelde risicobereidheid een goed pensioen te kunnen realiseren voor al onze deelnemers. Concreet betekent dit dat het beleggingsbeleid erop gericht is om naast het nominale pensioen ook een indexatie te kunnen toekennen. Het pensioenfonds belegt en beheert het pensioenvermogen in het belang van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden van het fonds. Bij de uitvoering van deze taken houdt het pensioenfonds rekening met de belangen van alle belanghebbenden bij het pensioenfonds.

3. Risico's en risicobeheer

3.1 Waarom beleggen en risico's nemen?

Het pensioenfonds heeft twee bronnen van inkomsten: pensioenpremies en beleggingsrendementen. Samen moeten deze ervoor zorgen dat de pensioenen in de toekomst uitbetaald kunnen worden en dat deze pensioenen voor zover zo mogelijk geïndexeerd worden.

Voor de jaarlijkse pensioenopbouw ontvangt het pensioenfonds premie. Bij tekorten kan het pensioenfonds niet terugvallen op de aangesloten werkgever. Indien in een bepaald jaar de pensioenpremie niet voldoende is om de nagestreefde pensioenopbouw voor dat jaar te realiseren, dan zal de pensioenopbouw in dat jaar worden verminderd tenzij anders in het premietekort kan worden voorzien. Om een indexatie te kunnen toekennen in de toekomst, zal het pensioenfonds een bepaalde mate van beleggingsrisico moeten nemen. Risico nemen betekent ook een kans op korten. Op langere termijn vinden het bestuur en de sociale partners een pensioen met een indexatie en mogelijk een wat grotere kans op korten, belangrijker dan een nominaal gelijkblijvend pensioen met een kleine kans op korten. Om die reden zal het fonds een afgewogen mate van risico nemen in de beleggingen.

3.2 Risicobeheersing

Een van de belangrijkste instrumenten bij het beheersen van de beleggingsrisico's is spreiding. We spreiden ons vermogen over verschillende soorten beleggingen, zoals aandelen en obligaties. De verdeling over al deze soorten beleggingen noemen we onze beleggingsmix. Die moet optimaal afgestemd zijn op onze beleggingsdoelstellingen. Daarbij spelen verschillende overwegingen een rol, zoals: welk rendement streven we na, welke risico's kan het fonds verantwoord nemen en hoe lang kunnen we ons geld beleggen voordat we het als pensioenen moeten uitbetalen?

We zoeken ook naar beleggingen die tegengesteld reageren bij bijvoorbeeld economische teruggang. Dat verkleint onze kwetsbaarheid. Kortom: bij het beleggen wordt voortdurend een zorgvuldige afweging gemaakt tussen risico en rendementsverwachting, waarbij de belangen van al onze stakeholders in het oog worden gehouden.

Natuurlijk is er meer dan spreiding alleen. Wij proberen ook zo goed mogelijk in te spelen op actuele marktontwikkelingen en- verwachtingen. Zorgvuldig monitoren van alle beleggingen en waar nodig bijsturen is een essentieel onderdeel van onze beleggingsstrategie.

3.3 Algemene uitgangspunten en beleggingsbeginselen

Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid staat de 'prudent person' regel centraal en hanteren wij de onderstaande uitgangspunten:

- Het pensioenfonds belegt in het belang van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden.
- Het voorzichtigheidsbeginsel: er wordt zodanig belegd dat de kwaliteit, veiligheid en liquiditeit van de portefeuille als geheel zijn gewaarborgd.
- Het pensioenfonds belegt alleen in beleggingscategorieën- en producten die transparant en uitlegbaar zijn en waarvan de risico's duidelijk zijn.
- De gelden die ter dekking van de technische voorzieningen worden aangehouden, worden zoveel mogelijk belegd op een wijze die strookt met de aard en duur van de verwachte toekomstige pensioenuitkeringen. Dit betekent echter niet dat het bestuur streeft naar een volledige matching van middelen en uitkeringen.
- Actief beleggen loont in inefficiënte markten en in markten die niet met passief beheer zijn te benaderen.
- Het pensioenfonds belegt alleen in derivaten voor zover dit past binnen het beleggingsbeleid en voor zover de risicokarakteristieken van de betreffende derivaten voldoende bekend zijn.
- Gezien het langetermijnkarakter van de verplichtingen richt het pensioenfonds zich bij het formuleren van haar beleggingsstrategie primair op de lange termijn. De beleggingsstrategie kan worden beïnvloed door kortetermijnbeperkingen en -overwegingen (regelgeving, liquiditeit, etc.).
- Hoewel sommige beleggingen en/of strategieën in potentie interessant kunnen zijn, kunnen praktische beperkingen (omvang pensioenfonds, middelen, transactiekosten, andere kosten, etc.) een argument vormen om hierin niet te investeren.
- Diversificatie is belangrijk. Door een goede spreiding over de beleggingscategorieën, regio's, landen en beleggingsstijlen wordt een optimale verhouding tussen rendement en risico bepaald. Risico's die naar verwachting niet beloond worden, worden deels of geheel afgedekt.

- Risico's dienen altijd bewust genomen te worden en gebaseerd te zijn op de verwachting dat deze worden beloond. Dit vereist dat a) het te verwachten rendement realistisch is en voldoende compensatie biedt voor het aanvullende risico, en/of b) het risico middels diversificatie resulteert in een lager risico voor de totale portefeuille.
- Het bestuur is er zich van bewust dat risico's door de tijd heen variëren, net als de verwachte vergoedingen voor het nemen van bepaalde risico's. Hierbij wordt in ogenschouw genomen dat noch de onmiddellijke noch de verder in de toekomst gelegen omgeving met zekerheid vastgesteld kan worden.
- De beleggingsstrategie moet dan ook flexibel zijn en aangepast kunnen worden aan:
 - Veranderende (markt)omstandigheden;
 - De solvabiliteit van het pensioenfonds;
 - Veranderingen in regelgeving.
- Herijking van de beleggingsmix is onder andere van belang omdat rendement / risicoprofielen veranderen. Daarbij spelen waarderingsniveaus, economische cycli, marktsentimenten en staartrisico's een rol. Staartrisico's zijn risico's waarop de kans dat ze zich voordoen klein is maar waarvan de gevolgen erg groot kunnen zijn.
- Directe beleggingen in Capgemini zijn uitgesloten. Wel is het toegestaan dat via een gekozen beleggingsfonds in Capgemini wordt belegd, maar vanwege de diversificatie in een dergelijke beleggingsfonds is het concentratierisico verwaarloosbaar.

4. Uitvoering van het beleggingsbeleid

Het pensioenfonds heeft de beleggingen uitbesteed aan externe vermogensbeheerders. Deze externe vermogensbeheerders dienen zich bij hun werkzaamheden te houden aan de door het bestuur opgestelde richtlijnen. Het fonds schakelt daarnaast externe specialisten in bij het uitvoeren van ALM- en risicobudgetteringstudies, de beoordeling van de prestaties van vermogensbeheerders en het risicomangement van de portefeuille.

4.1 Vaststelling beleggingsbeleid

Het uitgangspunt voor het beleggingsbeleid vormt de relatie tussen de bezittingen en de verplichtingen van het pensioenfonds. Deze relatie wordt periodiek geanalyseerd in een Asset Liability Management-analyse (ALM). De ALM-studie is maatgevend voor de verdeling over de beleggingscategorieën, waarbij wordt gestreefd naar een optimale beleggingsportefeuille in combinatie met een consistent premie- en toeslagbeleid. De ALM-studie wordt in beginsel eens in de drie jaren, doch zoveel vaker als het bestuur van het pensioenfonds dat wenselijk acht dan wel wordt verlangd door DNB, uitgevoerd.

De resultaten van deze analyse vormen de input voor de hoofdlijnen van de beleggingsmandaten en-richtlijnen. Deze bevatten onder andere de belangrijkste beleggingskeuzes die gemaakt moeten worden:

- De gewenste vermogenssamenstelling naar beleggingscategorieën. Het risicoprofiel van deze vermogenssamenstelling wordt geanalyseerd in het licht van alle rechten en verplichtingen van het pensioenfonds, zowel op korte als op lange termijn.
- De rendementsdoelstelling per beleggingscategorie, tot uitdrukking gebracht in een of meer vergelijkingsmaatstaven.

- In hoeverre het pensioenfonds bereid is de feitelijke beleggingsportefeuille (tijdelijk) te laten afwijken van de strategisch gewenste portefeuille oftewel de ruimte tot het voeren van een actief beleggingsbeleid.

4.2 Strategische asset allocatie

De strategische beleggingsmix ziet er als volgt uit:

Beleggingscategorie	Strategische norm	Minimum	Maximum
Vastrentende waarden	64%	59%	69%
Aandelen	36%	27%	43%
Totaal	100%		

Binnen de strategische beleggingsmix geldt voor elke beleggingscategorie niet een enkel percentage maar een bandbreedte. Wanneer de beleggingen in een categorie buiten de gestelde bandbreedte komen dan wordt door de vermogensbeheerder binnen 10 werkdagen nadat de overschrijding ter kennis is gekomen het bestuur hierover geïnformeerd. De vermogensbeheerder zal met het bestuur in overleg treden over de ondernemen acties ten aanzien van de overschreden bandbreedtes en in hoeverre de feitelijke beleggingsmix dan weer binnen de bandbreedtes van de strategische beleggingsmix wordt gebracht.

Het pensioenfonds beschikt daarnaast over een crisisplan. Dit treedt in werking wanneer zich extreme koersbewegingen voordoen op de financiële markten. Dit financieel crisisplan is opgenomen in bijlage 3.

4.3 Afdekken rente- en valutarisico

Er zijn nog meer risico's die van invloed zijn op de financiële positie van het pensioenfonds. Enkele belangrijke risico's zijn:

- **Renterisico:** wanneer de rente daalt, moet het fonds meer vermogen reserveren om de toegezegde pensioenen uit te kunnen betalen. Dat betekent dat de financiële positie van het fonds verslechtert. Om dit effect te beperken heeft het pensioenfonds in de beleggingen het renterisico op basis van de zuivere swaprente strategisch voor 50% afgedekt. Ook hier geldt niet een enkel percentage maar een bandbreedte. Deze is voor de renteafdekking tussen 45% en 55%. Indien de actuele dekkingsgraad en beleidsdekkingsgraad stijgen naar 101% en 104% wordt dit verhoogd naar 60% en 75% respectievelijk. Het fonds kiest voor afdekking op basis van de zuivere swaprente omdat hiermee de uiteindelijke blootstelling van het fonds wordt afgedekt.
- **Valutarisico:** een belegging in dollars wordt minder waard wanneer de dollar in waarde daalt ten opzichte van de euro. Omdat het pensioenfonds van mening is dat het nemen van valutarisico's op de lange termijn geen geld oplevert, dekt het pensioenfonds de posities in de Amerikaanse dollar, het Britse pond, de Japanse yen en valuta's die meer dan 3% impact hebben op het vermogen strategisch voor 100% af. Tijdelijke afwijkingen van dit beleid zijn alleen in bijzondere situaties en op basis van degelijk onderbouwde analyse mogelijk. Daarvoor is dan een bestuursbesluit nodig en dient er mogelijk elders in de beleggingsmix risico te worden verminderd.

Bij het gebruik maken van rentederivaten en valutatermijncontracten ontstaan kredietrisico's op de tegenpartijen wanneer de derivaten een voor het pensioenfonds positieve marktwaarde hebben. De kredietrisico's worden beheerst door een zeer frequente uitwisseling van onderpand, en monitoring van de kredietwaardigheid van de tegenpartij.

4.4 Verantwoord beleggen

Het pensioenfonds is verantwoordelijk voor een goede financiële uitvoering van de pensioenregeling. Tegelijkertijd heeft het pensioenfonds een maatschappelijke verantwoordelijkheid. Verantwoord beleggen houdt in: zodanig beleggen dat je dit kunt verantwoorden, zowel vooraf als achteraf.

Wanneer gesproken wordt over ‘verantwoord beleggen’ wordt doorgaans gedoeld op de volgende aspecten:

- E (environment, milieu).
- S (sociaal, sociaal-maatschappelijk beleid).
- G (governance). Daartoe kunnen eventueel ook worden gerekend: ethiek en integriteit.

Beleggers hebben verschillende mogelijkheden om ‘verantwoord’ te beleggen:

- Het uitsluiten van bedrijven waarin een fonds niet wil beleggen. Dit noemen we uitsluitingenbeleid.
- Thematisch beleggen en doelbeleggingen.
- Het gesprek aangaan met bedrijven waarin een fonds investeert, actief stemgedrag in aandeelhoudersvergaderingen en/of invloed uitoefenen op het management van bedrijven. Dit noemen we engagement (in het Nederlands ‘betrokkenheid’).

Het pensioenfonds wenst het beleggingsbeleid aan te laten sluiten bij de karakteristieken van de deelnemers en de aangesloten ondernemingen. Dit leidt tot de volgende uitgangspunten voor verantwoord beleggen:

- De Global Compact Principles van de Verenigde Naties zijn leidend.
- Onderschrijven van de Principles for Responsible Investment (PRI).
- Uitsluitingen bij beleggingen worden toegepast.

Het pensioenfonds voert een uitsluitingenbeleid voor beleggingen in bedrijven en organisaties die activiteiten uitvoeren die volgens de Nederlandse wet zijn verboden. Concreet betreft het de betrokkenheid bij de productie van of handel in clusterbommen en anti-persoonsmijnen. Het bestuur stelt de uitsluitingenlijst vast.

Het pensioenfonds belegt via beleggingsfondsen. Dat betekent dat een directe uitsluiting van of in gesprek gaan met een individuele onderneming niet altijd mogelijk is. Het bestuur zal echter via de fiduciair manager wel invloed uitoefenen om zo veel als mogelijk aan te sluiten bij bovenstaande principes.

4.5 Verantwoordelijkheid

Het bestuur van het pensioenfonds besteedt de vaststelling van het (strategisch) beleggingsplan, het selecteren en monitoren van de externe vermogensbeheerder uit aan de beleggingsadviescommissie. De beleggingsadviescommissie heeft daarnaast een adviserende rol richting het bestuur. De beleggingsadviescommissie legt verantwoording af aan het bestuur. Het bestuur blijft, zonder enige uitzondering, eindverantwoordelijk voor alle activiteiten van het pensioenfonds inclusief het beleggingsproces. Het bestuur legt verantwoording af in het bestuursverslag.

4.6 Deskundigheid

Het pensioenfonds draagt er zorg voor dat zij in alle fasen van het beleggingsproces beschikt over de deskundigheid die vereist is voor:

- En optimaal beleggingsresultaat;
- Een professioneel beheer van de beleggingen en
- De beheersing van de aan beleggingen verbonden risico's.

4.7 Kostenbeheersing

Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid maakt het pensioenfonds geen andere kosten dan die redelijk en proportioneel zijn in relatie tot de omvang en de samenstelling van het belegd vermogen en de doelstelling van het pensioenfonds.

4.8 Scheiding van belangen

Het pensioenfonds treft maatregelen om te voorkomen dat er bij de betrokkenen bij het pensioenfonds sprake is van belangenverstrengeling of tegenstrijdige belangen.

Het bestuur is gebonden aan de door het pensioenfonds opgestelde gedragscode. Deze gedragscode voldoet aan de eisen die De Nederlandsche Bank en/of de Autoriteit Financiële Markten hieraan stelt.

15 juni 2018

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Capgemini Nederland

Begrippenlijst Verklaring inzake beleggingsbeginselen

Actief beleggen

Op grond van een bepaalde marktvisie wordt afgeweken van de benchmark, om zo te trachten een betere performance te behalen.

ALM

Afkorting van Asset Liability Management, het afstemmen van de beleggingsmix op verplichtingen. Het uitvoeren van een ALM-studie kan een pensioenfonds of verzekeringsmaatschappij behulpzaam zijn bij het kiezen van de juiste beleggingsmix.

Een ALM-studie kent de volgende aspecten:

1. Het in kaart brengen van de financiële stromen;
2. De simulatie van toekomstige financiële posities;
3. DE samenhang met de economische omgeving;
4. de vergelijking van beleidsvarianten.

Beleggingsmix

De verdeling van beleggingen over verschillende beleggingscategorieën, zoals bijvoorbeeld: aandelen, vastrentende waarden en onroerend goed met een nadere onderverdeling in binnen- en buitenlandse beleggingen.

Beleggingsbeleid

Een pensioenfonds is verplicht om op solide wijze te beleggen. Het beleggingsbeleid van een pensioenfonds is enerzijds gericht op het zoveel mogelijk uitsluiten van beleggingsrisico's en anderzijds op het behalen van een zo hoog mogelijk rendement. Bovendien moet de afstemming van beleggingen op de verplichtingen juist zijn: het pensioenfonds moet op het juiste moment aan haar verplichtingen kunnen voldoen.

Om optimaal aan deze uitgangspunten te voldoen is een juiste samenstelling van de beleggingsmix noodzakelijk, die met behulp van een ALM-studie kan worden vastgesteld.

Beleggingsfondsen

Een beleggingsfonds is in feite een 'verzamelpunt' voor beleggers. Op dat punt komt het geld van alle in het betreffende fonds investerende beleggers samen. Het totaalbedrag wordt het fondsvermogen genoemd. Beleggen middels een beleggingsfonds is een efficiënte manier om een adequate spreiding te bewerkstelligen.

Benchmark (index)

Een objectieve maatstaf voor zowel de samenstelling als de performance van het belegde vermogen. Een benchmarkindex is een mandje van, bijvoorbeeld, een aantal aandelen. In beginsel bepaalt de totale waarde van alle uitstaande aandelen de waarde van een index; fluctuaties in de waarde van de index worden derhalve veroorzaakt door koersfluctuaties van de in de index opgenomen aandelen. Bekende voorbeelden van indices zijn AEX, Dow Jones en S&P 500.

Commodities

Letterlijk betekent het grondstoffen. Beleggen in commodities is direct investeren in grondstoffen of indirect via bijvoorbeeld termijncontracten, waarbij de waarde is gebaseerd op grondstoffen. Verhandelde grondstoffen zijn onder andere energie, metalen en landbouwproducten.

Derivaten

Afgeleide financiële instrumenten, dat wil zeggen financiële contracten, waarvan de waarde wordt afgeleid van een onderliggende waarde (bijv. een aandeel), een referentieprijis of een index (bijv. de AEX-index). De hoofdvormen van derivaten zijn opties, futures contracten en forward contracten.

Indexatie

Indexatie is het van tijd tot tijd aanpassen van het reeds opgebouwde pensioen aan de algemene stijging van de lonen en prijzen. Hierdoor blijft het opgebouwde pensioen ook in de toekomst dezelfde koopkracht behouden. Het is met andere woorden waardevast.

Governance

De wijze waarop de besluitvormingsprocessen omtrent het beleggingsbeleid binnen een pensioenfonds zijn georganiseerd.

Groei-stijl (growth style)

Beleggingsstijl waarbij met name in aandelen wordt belegd van bedrijven die als relatief duur kunnen worden gekwalificeerd (hoge koers/winstverhouding en laag dividendrendement).

Mandaat vermogensbeheer

Het mandaat vermogensbeheer, ook wel beleggingsrichtlijnen of beleggingsinstructie genoemd, bevat de beleggingstechnische afspraken over het beheer van het vermogen. Het mandaat wordt vastgesteld onder verantwoordelijkheid van het bestuur en bevat alle restricties waarbinnen een vermogensbeheerder vervolgens naar eigen inzicht mag beleggen.

Marktwaaarde

Waarde van een beleggingsobject als het op dit moment zou worden verkocht.

Monitoring

Monitoring is het continue proces van overzicht van de consequente en juiste werking van de controlemaatregelen. Deze monitoring kan door het pensioenfonds zelf gebeuren of uitbesteed worden aan een onafhankelijk orgaan. Monitoring maakt integraal deel uit van het controlesysteem.

Onroerend goed

Men kan direct en indirect beleggen in onroerend goed. Directe beleggingen kan men door woningen of winkels aan te kopen. Indirect kan men investeren middels participaties in beleggingsfondsen aan te kopen die beleggen in onroerend goed.

Outperformance

Het verschil tussen het behaalde rendement en het rendement van de benchmark (positief of negatief). Dit verschil geeft aan hoeveel waarde is toegevoegd door middel van actief beleggen. Outperformance wordt ook wel (alpha) genoemd.

Passief beleggen

Hieronder kan worden verstaan indexbeleggen of buy and hold beleggen. Het is daarnaast gericht op het zo laag mogelijk houden van de transactiekosten.

Performance

De performance van (een deel van) het vermogen is het totale rendement op marktwaaarde. Deze performance wordt normaliter vergeleken met de performance van de benchmark(index). Door middel van een zogenoemde performance attributie-analyse kan het verschil tussen deze beiden op een kwantitatieve wijze worden verklaard.

Strategische beleggingsmix

De lange termijn verdeling van het vermogen over de verschillende beleggingscategorieën (aandelen, vastrentende waarden, onroerend goed). Deze verdeling wordt veelal gebaseerd op een ALM-studie.

Tracking error

De tracking error is gelijk aan de standaarddeviatie van de outperformance. Het is een goede maatstaf voor het meten van het extra risico van de portefeuille ten opzichte van de benchmark. Een hoge tracking error betekent veel kans op een rendement ver onder of boven de benchmark en dus veel extra risico ten opzichte van de benchmark.

Rating

De rating van een belegging of een onderneming geeft het kredietrisico of debiteurenrisico van een bepaalde belegging weer. Vastrentende waarden hebben bijvoorbeeld pas voldoende kwaliteit vanaf een bepaalde kredietwaardigheid, voorzien van een rating AAA, AA, A of BBB. De ratings worden vastgesteld door gespecialiseerde bureaus.

Valutahedging

Het afdekken van valutarisico door middel van valutatermijn-transacties (forward contracts).

Vastrentende waarden

Verzamelnaam voor beleggingen waarop in beginsel een vaste rentevergoeding en een vaste looptijd geldt. Voorbeelden van vastrentende waarden zijn staatsobligaties, bedrijfsobligaties, onderhandse leningen en hypotheekleningen.

Vermogensbeheerder

Een professionele beheerder van vermogens voor organisaties (zoals pensioenfonds, verzekeringsmaatschappijen) en/of vermogende particulieren. Vermogensbeheerders zijn vaak onderdeel van een bank, dan wel financiële instelling, maar kunnen ook een onafhankelijke organisatie zijn. In Nederland kunnen vermogensbeheerders zich onder bepaalde voorwaarden laten registreren bij Autoriteit Financiële Markten.

Waarde-stijl (value style)

Beleggingsstijl waarbij met name in aandelen wordt belegd van bedrijven die als relatief goedkoop kunnen worden gekwalificeerd (lage koers / winstverhouding en hoog dividendrendement).

Zakelijke waarden

Verzamelnaam voor beleggingen in aandelen en beleggingen in onroerend goed.

Bijlage 2 – Vervallen

Bijlage 3 – Crisisplan

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 : Inleiding	1
1.1 <i>Achtergrond en aanleiding</i>	1
1.2 <i>Elementen van een crisisplan</i>	1
Hoofdstuk 2 Crisisplan van Stichting Pensioenfonds Capgemini Nederland.....	2
2.1 <i>Wanneer is er sprake van een crisis?</i>	2
2.2 <i>Bij welke ondergrens qua dekkingsgraad kan het pensioenfonds nog herstellen zonder korten?</i>	3
2.3 <i>Welke maatregelen heeft het pensioenfonds ter beschikking in geval van een crisis?</i>	3
2.4 <i>Hoe realistisch is de inzet van deze maatregelen?</i>	4
2.5 <i>Wat is het verwachte financiële effect van de inzet van deze maatregelen?</i>	5
2.6 <i>Hoe is bij deze maatregelen rekening gehouden met evenwichtige belangenafweging?</i>	5
2.7 <i>Op welke wijze wordt er met belanghebbenden gecommuniceerd en wanneer?</i>	6
2.8 <i>Hoe is het besluitvormingsproces vormgegeven?</i>	7
2.9 <i>Op welke wijze wordt het crisisplan jaarlijks getoetst?</i>	10
Bijlage: Bepaling kritische grens	11

Inleiding

1.1 Achtergrond en aanleiding

Stichting Pensioenfonds Capgemini Nederland heeft een (financieel) crisisplan opgesteld. Dit (financieel) crisisplan is een beschrijving van maatregelen die het bestuur van het pensioenfonds op korte termijn effectief zou kunnen inzetten, indien in korte tijd de dekkingsgraad zich zeer snel beweegt richting kritische waarden, waardoor het realiseren van de doelstelling van het pensioenfonds in gevaar komt.

Het (financieel) crisisplan maakt deel uit van de beschrijving van de beheerste en integere bedrijfsvoering in de zin van artikel 143 van de Pensioenwet. Dit (financieel) crisisplan is als bijlage opgenomen in de actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn), zoals voorgeschreven door artikel 145 van de Pensioenwet.

Dit crisisplan heeft betrekking op de bezittingen, verplichtingen en dekkingsgraad voor risico fonds. De bezittingen, verplichtingen en dekkingsgraad voor risico deelnemer worden in dit crisisplan buiten beschouwing gelaten. De dekkingsgraad hiervan bedraagt per definitie 100%. Crises die geen financiële grondslag hebben worden in dit plan niet benoemd.

Het bestuur van het pensioenfonds zal jaarlijks beoordelen of een update van het crisisplan benodigd is op basis van de dan geldende situatie en/ of cijfers. Hiertoe wordt het crisisplan jaarlijks geagendeerd en nader geëvalueerd. Het huidige crisisplan is gebaseerd op de economische parameters per eind 2022.

1.2 Elementen van een crisisplan

In dit crisisplan wordt ingegaan op de volgende elementen:

- Wanneer is er naar de mening van het pensioenfonds sprake van een crisis?;
- Bij welke ondergrens qua dekkingsgraad kan het pensioenfonds nog herstellen zonder korten?;
- Welke maatregelen heeft het pensioenfonds ter beschikking in geval van een crisis?;
- Hoe realistisch is de inzet van deze maatregelen?;
- Wat is het verwachte financiële effect van de inzet van deze maatregelen?;
- Hoe is bij deze maatregelen rekening gehouden met evenwichtige belangenafweging?;
- Op welke wijze wordt er met belanghebbenden gecommuniceerd en wanneer?;
- Hoe is het besluitvormingsproces vormgegeven?;
- Op welke wijze wordt het crisisplan jaarlijks getoetst?

Hoofdstuk 2 Crisisplan van Stichting Pensioenfonds Capgemini Nederland

Eerder is bij opzet van dit (financieel) crisisplan de 'Beleidsregel financieel crisisplan pensioenfonds' gehanteerd. Sinds mei 2015 is deze Beleidsregel komen te vervallen, en gelden in de plaats daar van de voorschriften zoals genoemd in artikel 29b van het Besluit FTK. Het crisisplan dient volgens artikel 29b van het Besluit FTK ten minste 6 elementen te bevatten. Aan de hand van deze elementen wordt hieronder puntsgewijs ingegaan op de wijze waarop het pensioenfonds hier invulling aan geeft.

2.1 Wanneer is er sprake van een crisis?

Een crisis is een acute noodsituatie waarbij het functioneren van het pensioenstelsel ernstig verstoord raakt. Dat betekent dat een crisis niet kan worden voorzien. Daarnaast kan het ook betrekking hebben op een periode van stagnatie die zich over langere tijd uitstrekt. Deze laatste situatie wordt in dit crisisplan niet besproken, hoewel elementen uit dit crisisplan (te denken valt aan aspecten van evenwichtige belangenafweging) ook in die situaties toepasbaar zijn.

Naar de mening van het bestuur is sprake van een crisis als de actuele dekkingsgraad van het pensioenfonds, gegeven de in een bestaande situatie van dekkingstekort nog resterende maximale wettelijke termijn om een korting uit hoofde van de Maatregel MVEV te voorkomen, niet boven het niveau in onderstaande tabel uitkomt ('kritieke dekkingsgraad') en dit al langer dan drie maanden het geval is. Op basis van het meest recente herstelplan zou daarmee binnen de resterende periode de dekkingsgraad niet meer het niveau behorend bij het minimaal vereist eigen vermogen (104,7%) bereiken en zou het pensioenfonds na afloop van die periode een onvoorwaardelijke korting moeten doorvoeren.

Resterende maanden	Kritieke dekkingsgraad
60 maanden	98,0%
54 maanden	98,6%
48 maanden	99,2%
42 maanden	99,8%
36 maanden	100,4%
30 maanden	101,1%
24 maanden	101,8%
18 maanden	102,5%
12 maanden	103,2%
6 maanden	104,0%

Hoewel ze ook tot crisissituaties kunnen leiden, blijven onderstaande situaties buiten de reikwijdte van dit crisisplan:

- pandemie;
- continuïteit van de uitvoering;
- juridische claims met forse financiële impact en imagoverlies;
- langlevensrisico: versnelling van de toename van de levensverwachting.

2.2 Bij welke ondergrens qua dekkingsgraad kan het pensioenfonds nog herstellen zonder korten?

Het Minimaal Vereist Eigen Vermogen van het pensioenfonds bedraagt 4,7%. De minimaal vereiste dekkingsgraad is dus gelijk aan 104,7%.

De herstelkracht van het pensioenfonds is ruim 1,3%-punt per jaar (zie bijlage). Dit kan worden bereikt indien geen toeslagen worden toegekend. In geval van een dekkingstekort worden conform de abtn geen toeslagen verleend, zodat binnen vijf jaar de dekkingsraad met ongeveer 6,7%-punt toeneemt. Dit betekent dat als de dekkingsgraad lager is dan 98% het aannemelijk wordt dat een korting nodig is om tijdig uit herstel te komen als er geen andere maatregelen getroffen kunnen worden.

De daadwerkelijke herstelkracht is ook afhankelijk van de hoogte van de rente, de vorm van de rentetermijnstructuur en het verwacht rendement op het vermogen. Daarnaast hebben ook andere ontwikkelingen (denk aan de levensverwachting) invloed op de herstelkracht van het pensioenfonds. De daadwerkelijke kritische grens zal daarom jaarlijks worden getoetst.

2.3 Welke maatregelen heeft het pensioenfonds ter beschikking in geval van een crisis?

Zoals bovenstaand vermeld is, mag bij een lagere dekkingsgraad dan 98% normaliter niet worden verwacht, dat het pensioenfonds binnen vijf jaar kan herstellen uit de situatie van dekkingstekort zonder nadere maatregelen te nemen. Aangezien binnen de pensioenregeling geen nieuwe opbouw meer plaatsvindt, is de premie geen sturingsmiddel (meer) om de financiële positie van het pensioenfonds te herstellen. Het nemen van nadere maatregelen betekent in deze situatie voor het pensioenfonds dat naar verwachting rechten gekort zullen moeten gaan worden.

Uiteraard is het van groot belang om te voorkomen dat het pensioenfonds in een crisissituatie terecht komt. Daarom wordt periodiek via ALM-studies getoetst of toeslagbeleid en beleggingsbeleid nog voldoende robuust zijn vormgegeven. Hierbij wordt het beleid getoetst binnen verschillende economische hoofdscenario's en worden ook varianten van toeslagbeleid en beleggingsbeleid nader onderzocht. Het bestuur beseft echter ook dat crisissen vaak niet vooraf kunnen worden voorzien.

Uit de ALM-studie uit 2022 bleek dat het pensioenfonds met het huidige beleid de nominale pensioenaanspraken en ingegane pensioenrechten in voldoende mate kan uitkeren.

In het kader van deze doelstellingen worden het renterisico en het valutarisico voor een groot deel afgedekt door het pensioenfonds. Maar mocht het pensioenfonds toch in een crisissituatie terecht komen, dan heeft het pensioenfonds in beginsel de volgende maatregelen ter beschikking:

- A. Het achterwege laten van de toekenning van voorwaardelijke toeslagen;
- B. Het aanpassen van of ingrijpen in het beleggingsbeleid;
- C. Het korten van opgebouwde pensioenaanspraken en ingegane pensioenrechten;

De mate van inzetbaar c.q. prioriteit wordt onderstaand verder geanalyseerd.

2.4 Hoe realistisch is de inzet van deze maatregelen?

A. Het achterwege laten van de toekenning van voorwaardelijke toeslagen

Het pensioenfonds kent een voorwaardelijk toeslagenbeleid. In artikel 20 van het pensioenreglement is hierover het volgende vastgelegd:

- De toeslagverlening is voorwaardelijk. De beoordeling van de vraag of toeslagverlening plaatsvindt, wordt uitsluitend gemaakt door het bestuur van de stichting. Op de pensioenrechten kan jaarlijks toeslag worden verleend met een maximum van de afgeleide CPI alle bestedingen over de meest recente maand september. Het bestuur beslist evenwel jaarlijks in hoeverre pensioenrechten en pensioenaanspraken worden aangepast. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald. De toeslagverlening wordt uit beleggingsrendement van de stichting gefinancierd.
- Toeslagverlening vindt – indien van toepassing – plaats per 1 januari van enig jaar en wordt verleend over de per 31 december daaraan voorafgaand opgebouwde pensioenrechten.
- Een in enig jaar niet toegekende voorwaardelijke toeslag kan in een later jaar niet worden ingehaald.
- Het bestuur is te allen tijde bevoegd de systematiek van de toeslagverlening voor alle betrokkenen aan de omstandigheden aan te passen. Indien het bestuur de systematiek van toeslagverlening aanpast, wordt deze ten aanzien van alle belanghebbenden (inclusief gewezen deelnemers en gepensioneerden) aangepast.

Hierbij wordt in beginsel uitgegaan van de maximale toeslag uit hoofde van artikel 137 PW. Er wordt niet gefinancierd voor voorwaardelijke toeslagen. Het achterwege laten van voorwaardelijke toeslagen bij een lage dekkingsgraad is dus realistisch.

B. Het aanpassen van of ingrijpen in het beleggingsbeleid.

Een crisis (acute noodsituatie) leent zich er meestal niet voor om drastische maatregelen op het beleggingsbeleid te nemen. Het bestuur houdt zich in principe aan haar lange termijn strategisch beleggingsbeleid. In beginsel zal ze wel besluiten om te rebalancen als door heftige koersbewegingen de feitelijke mix buiten de vastgestelde bandbreedtes valt.

C. Het korten van de opgebouwde pensioenaanspraken en ingegane pensioenrechten

Het korten van opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten mag uitsluitend krachtens artikel 134 van de Pensioenwet. Dit artikel schrijft voor dat het pensioen kan korten indien:

- a. Het pensioen gezien de beleidsdekkingsgraad niet voldoet aan de bij of krachtens artikel 131 gestelde eisen ten aanzien van het minimaal vereist eigen vermogen of de bij of krachtens artikel 132 gestelde eisen ten aanzien van het vereist eigen vermogen;
- b. Het pensioenfonds niet in staat is binnen een redelijke termijn te voldoen aan artikel 131 of artikel 132 zonder dat de belangen van deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, andere aanspraakgerechtigden of de werkgever onevenredig worden geschaad; en
- c. Alle overige beschikbare sturingsmiddelen, met uitzondering van het beleggingsbeleid, zijn ingezet in het herstelplan, bedoeld in artikel 138 of artikel 139.

Het pensioen informeert de deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgever onverwijld over het besluit tot vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten.

De vermindering, bedoeld in het eerste lid, kan op zijn vroegst drie maanden nadat de pensioengerechtigden hierover zijn geïnformeerd en een maand nadat de deelnemers, gewezen deelnemers, werkgever en toezichthouder hierover zijn geïnformeerd, worden gerealiseerd.

2.5 Wat is het verwachte financiële effect van de inzet van deze maatregelen?

A. Het achterwege laten van de toekenning van voorwaardelijke toeslagen

Door het achterwege laten van de voorwaardelijke toeslagen kan in een situatie van dekkingstekort optimaal worden geprofiteerd van de autonome herstelkracht van de dekkingsgraad uit overrendement. Verwacht mag worden dat deze herstelkracht uit en overrendement gelijk is aan ca. 1,3%-punt per jaar (zie bijlage).

B. Het korten van opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten

Het verwachte financiële effect van het korten van opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten is weergegeven in onderstaande tabel:

Dekkingsgraad bij aanvang crisis	Dekkingsgraad na vijf jaar (obv autonoom herstel)	Resterende benodigde korting
98,0%	104,7%	0,0%
95,0%	101,1%	-3,4%
90,0%	95,2%	-9,1%
85,0%	89,2%	-14,8%
80,0%	83,2%	-20,5%

2.6 Hoe is bij deze maatregelen rekening gehouden met evenwichtige belangenafweging?

Het bestuur van het pensioen zal in zijn afwegingen als uitgangspunt hanteren dat de belangen van de betrokken deelnemers, gewezen deelnemers, de pensioengerechtigden en de werkgevers op evenwichtige wijze worden behartigd.

Het korten van pensioenaanspraken en -rechten wordt door het bestuur gezien als ultiem redmiddel. Hiertoe worden eerst de overige maatregelen onderzocht. Pas nadat alle overige maatregelen zijn onderzocht, vindt korting van pensioenaanspraken en -rechten plaats.

In het geval van de korting van de aanspraken wordt in principe een gelijk kortingspercentage voor zowel pensioengerechtigden als aanspraakgerechtigden gehanteerd. Dit acht het bestuur van het pensioenfonds voor deze korting een evenwichtige wijze.

Het uitgangspunt bij evenwichtige belangenafweging is dat bepaalde belanghebbenden niet onevenredig hard geraakt worden door de maatregel(en) (solidariteit). Tevens wordt daarbij rekening gehouden met proportionaliteit: de verhouding tussen het effect van de maatregel op de positie van het pensioenfonds (effectiviteit) enerzijds en anderzijds de impact op de groep belanghebbenden. Ook wordt gekeken naar het effect van de maatregelen op de lange termijn (continuïteit / houdbaarheid).

2.7 Op welke wijze wordt er met belanghebbenden gecommuniceerd en wanneer?

De communicatie over het (financieel) crisisplan en de communicatie in een crisissituatie is als volgt vormgegeven.

Communicatiefase	Moment van communiceren	Hoofdboodschap	Doelgroep	Kanalen / middelen
Fase 1: Communicatie over het crisisplan	Na vaststellen crisisplan, binnen 2 weken	- Bestaan en doel (financieel) crisisplan - Inhoud op hoofdlijnen	- (Gewezen) deelnemers - Gepensioneerden - Werkgevers - Toezichthouder	- Website pensioenfonds
Fase 2: Aanvang crisissituatie	Binnen 1 week na aanvang crisis	- Verslechtering financiële positie - Mogelijke maatregelen, inclusief gevolgen	- (Gewezen) deelnemers - Gepensioneerden - Werkgevers - Toezichthouder	- Website pensioenfonds
Fase 3: Bestuursbesluiten over maatregelen	Binnen 1 week na besluit bestuur	- Financiële positie - Maatregelen - Gevolgen voor deelnemer - Evenwichtige belangenafweging - Verwachtingen	- (Gewezen) deelnemers - Gepensioneerden - Werkgevers - Toezichthouder	- Website pensioenfonds - Brief aan belanghebbenden - Extra vergadering voor deelnemers en pensioengerechtigden
Fase 4: Ongedaan maatregelen	Binnen 1 week na besluit bestuur	- Financiële positie - Maatregelen - Gevolgen voor deelnemer - Evenwichtige belangenafweging	- (Gewezen) deelnemers - Gepensioneerden - Werkgevers - Toezichthouder	- Website pensioenfonds - Brief aan belanghebbenden

Overige in dit verband relevante communicatiekanalen:

- Jaarlijks worden de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden schriftelijk door het pensioenfonds tijdig geïnformeerd over het bestuursbesluit inzake de toeslagverlening per 1 januari van het volgende jaar.
- Op de website van het pensioenfonds staan formele documenten van het pensioenfonds, zoals statuten, pensioenreglement, (kerncijfers) jaarverslagen en de voorwaardelijkheidsverklaring. Deze formele documenten zijn voor ieder bezoeker aan de website te vinden, te raadplegen en af te drukken.

- Jaarlijks is er ook een vergadering van deelnemers en pensioengerechtigden. Daarin worden de aanwezigen geïnformeerd over onder andere de financiële positie van het pensioenfonds en de keuzes waarvoor het bestuur staat of heeft gestaan. Het is ook een platform voor deelnemers en pensioengerechtigden om rechtstreeks met het bestuur te communiceren. In een crisissituatie wordt een extra vergadering van deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden georganiseerd (zie ook tabel)
- Het pensioenfonds informeert de werkgever, de (centrale) ondernemingsraad, de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden regelmatig via haar website over actuele ontwikkelingen, waaronder de actuele dekkingsgraad.

In het geval van een verlaging van de pensioenen geldt aanvullend:

- In artikel 21 van het pensioenreglement is opgenomen dat het pensioenfonds (gewezen) deelnemers, gewezen partners, pensioengerechtigden en de werkgever onverwijld schriftelijk over het besluit tot vermindering. De vermindering als bedoeld in lid 3 wordt op zijn vroegst gerealiseerd drie maanden nadat de pensioengerechtigden hierover zijn geïnformeerd en een maand nadat de (gewezen) deelnemers, de werkgever en de toezichthouder hierover geïnformeerd zijn.
- Voorafgaand aan de toepassing van de noodclausule heeft het bestuur van het pensioenfonds uiteraard de werkgever, de (centrale) ondernemingsraad, het verantwoordingsorgaan en DNB reeds tijdig en uitbereid geïnformeerd. Voorts zal in deze situatie tijdige en uitgebreide communicatie en toelichting plaatsvinden naar deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden via:
 - Doelgroepgerichte brieven;
 - Persoonlijke toelichting tijdens pensioenbijeenkomst(en);
 - Website: (inclusief Frequently Asked Questions);
 - Beantwoording van brieven van (gewezen) deelnemers of pensioengerechtigden - schriftelijk dan wel persoonlijk afhankelijk van de aard van de brieven.

Het mediaprotocol is als volgt:

- Het bestuur stelt een team samen dat indien nodig in de media reageert. Dit team coördineert de voorlichting en stelt het bestuur steeds op de hoogte van de voortgang.
- Eén persoon (in overleg) staat de pers te woord. Hierna te noemen: de persvoorlichter.

Attentiepunten:

- De pers zal altijd proberen meer mensen aan het woord te laten (ook overige bestuursleden). Alle bestuursleden verwijzen door naar de persvoorlichter. Alleen de persvoorlichter geeft informatie.
- Geef zo nodig een persconferentie. Dit zorgt voor een goede communicatie.
- De concepttekst van een interview/persbericht altijd vooraf door het crisisteam vaststellen voordat deze gepubliceerd wordt.

2.8 Hoe is het besluitvormingsproces vormgegeven?

Wie kan en mag welke besluiten in welk stadium van de crisis?

Het dagelijks beleid van het pensioenfonds wordt bepaald door het bestuur. De voorzitter en de secretaris hebben regelmatig (buiten de reguliere bestuursvergaderingen om) intensief overleg. Ze hebben echter geen mandaat om het dagelijks beleid van het pensioenfonds te bepalen. Besluiten kunnen in een vergadering door het bestuur worden genomen bij gewone meerderheid van uitgebrachte stemmen. Hierbij dient de meerderheid van het aantal functionerende bestuursleden aanwezig te zijn.

Het bestuur laat zich bij vergaderingen bijstaan door de administrateur en de adviserend actuaris. Op die manier kunnen effecten van besluiten (uitvoerend en financieel) snel inzichtelijk worden gemaakt.

Het bestuur zorgt in haar besluitvorming er voor dat er voldoende aandacht is voor consistent handelen (handelen in lijn met doelstellingen en gemaakte keuzes). Daarbij worden de besluiten aan dit crisisplan getoetst.

Hoe is de organisatie van het pensioenfonds op een crisis ingericht?

In extreme omstandigheden kan het noodzakelijk zijn snel te handelen om de realisatie van de doelstellingen van PF Capgemini te beschermen. Hiervoor heeft het pensioenfonds een noodprocedure opgesteld. Deze noodprocedure is bedoeld voor besluiten die snel, na vaststelling van een noodsituatie, door het bestuur genomen moeten worden om de gevolgen van de noodsituatie te beperken.

De noodprocedure van het pensioenfonds is als volgt vormgegeven.

1. Definitie noodsituatie

Een noodsituatie is een gebeurtenis die de continuïteit, missie en/of de reputatie van het pensioenfonds acuut in gevaar brengt. Waarbij onmiddellijk handelen door het pensioenfonds noodzakelijk kan zijn en waarop de reguliere besluitvormingsprocessen en overlegstructuren niet zijn ingericht.

Voorbeelden van noodsituaties waarvoor de noodprocedure in werking gesteld kan worden zijn onder andere:

- Grote onrust op financiële markten
- Een snelle neerwaartse beweging van markten, vaak in dezelfde richting
- Terroristische aanslag(en)
- Politieke conflict(en)
- Geopolitieke dreigingen
- Natuurgeweld
- Ernstige gebeurtenis binnen het bestuur van het pensioenfonds
- Ernstige gebeurtenis bij een van de uitbestedingspartijen

2. Doel en reikwijdte

Het doel van de noodprocedure is tweeledig:

- Het op een adequate en transparante wijze reageren op noodsituaties om de continuïteit, missie en/of reputatie van het pensioenfonds zo goed mogelijk te beschermen.
- Inzicht verschaffen in de taken en verantwoordelijkheden van de betrokken functionarissen en gremia van het pensioenfonds en uitbestedingspartijen. De noodprocedure is van toepassing op noodsituaties bij en in de directe omgeving van het pensioenpensioenfonds en noodsituaties bij en in de directe omgeving van uitbestedingspartners.

3. De organisatie

In een noodsituatie wordt een task force geformeerd. Het task force van het pensioenfonds bestaat uit:

1. Een afvaardiging van het dagelijks bestuur (voorzitter of secretaris)
2. Voorzitter van een bestuurlijke commissie, afhankelijk van de noodsituatie.

De bestuursondersteuning faciliteert en ondersteunt de task force.

4. De noodprocedure

De noodprocedure bestaat uit drie stappen:

1. Constatering noodsituatie en formeren task force
2. Rol en werkzaamheden task force
3. Monitoring & evaluatie en ontbinding task force

Stap 1) Constatering noodsituatie en formeren task force

De signalering van een noodsituatie kan door elke betrokkene (bestuursleden, uitbestedingspartijen, bestuursondersteuning, leden van het verantwoordingsorgaan, sleutelfunctiehouders) bij het pensioenfonds gebeuren.

Degene die constateert dat sprake is van een noodsituatie meldt dit bij het dagelijks bestuur en de bestuursondersteuning. Het dagelijks bestuur besluit of de task force bijeengeroepen wordt.

Stap 2) Rol en werkzaamheden task force

De task force vervult een aantal werkzaamheden:

- Analyse van noodsituatie. De task force analyseert de impact van de noodsituatie voor het pensioenfonds. De analyse is er hoofdzakelijk op gericht om schade (financieel, reputatie, beschikbaarheid) te beperken en gericht op zodanig herstel van de situatie dat de reguliere besluitvormingsprocessen toereikend zijn. Hieronder ook de monitoring van de continuïteit van bedrijfsvoering. Zowel van het bestuurlijke proces als van de uitbestedingspartijen.
- Opstellen risico assessment.
- Volgend uit de analyse: opstellen schadebeperkende maatregelen en maatregelen voor het herstel van de situatie. Deze worden ter besluitvorming voorgelegd aan het bestuur. Als er in een noodsituatie dusdanig snelle actie vereist is om de schade te beperken, is de task force gemandateerd om besluiten te nemen zonder het gehele bestuur te raadplegen. Wel is de task force verplicht om in deze gevallen zo snel mogelijk achteraf verantwoording af te leggen aan het bestuur. Voor zaken waar deze snelheid niet benodigd is, is de task force initiërend in het bijeenroepen van het bestuur voor snelle besluitvorming.
- Communicatieplan: er wordt een plan gemaakt voor zowel interne als externe communicatie over de noodsituatie, de impact voor het pensioenfonds en de voorgenomen acties.
- Verslaglegging van vergaderingen en deze delen met bestuur en verantwoordingsorgaan.

Stap 3) Monitoring, evaluatie en ontbinding task force

De door de task force vastgestelde schadebeperkende maatregelen en maatregelen voor het herstel van de situatie worden door de task force gemonitord op effectiviteit. Indien na zorgvuldige evaluatie door het gehele bestuur van het pensioenfonds blijkt dat de getroffen maatregelen hebben geleid tot controle over de situatie, wordt per formeel besluit in een bestuursvergadering de task force ontbonden.

2.9 Op welke wijze wordt het crisisplan jaarlijks getoetst?

Het bestuur van het pensioenfonds zal het crisisplan jaarlijks, of vaker indien daar noodzaak toe is, agenderen en nader evalueren. Het crisisplan zal hierbij worden geactualiseerd wanneer de situatie hiertoe aanleiding geeft. Een crisisplan is geen statisch geheel, maar maakt onderdeel uit van het continue risicomanagement van het pensioen. Het crisisplan van het pensioen is dan ook onlosmakelijk verbonden met het risicomanagement van het pensioen en de hiermee verband houdende bepalingen in de abtn.

De abtn wordt periodiek door het pensioen geëvalueerd en zo nodig aangepast. Ook worden het toeslagbeleid en het beleggingsbeleid periodiek getoetst aan de hand van ALM studies en de haalbaarheidstoets. De periodieke toetsing van het crisisplan zal bij deze toetsing worden meegenomen.

Tenslotte zal de effectiviteit van het crisisplan worden beoordeeld, nadat zich een crisis heeft voorgedaan en het crisisplan ten uitvoer is gebracht. Als gevolg van de ervaring die in een dergelijke situatie wordt opgedaan, kan het crisisplan verder worden geactualiseerd.

Dit crisisplan is van toepassing vanaf september 2023

Bijlage: Bepaling kritische grens

Bepaling kritische grens op basis van de rentestand per 31 december 2022. Dit is de startdekkingsgraad waarbij het pensioenfonds zonder korting na vijf jaar uit dekkingstekort komt.

Gemiddelde herstelkracht per jaar: ruim 1,3%.

		Δ dekkingsgraad (oorzaken voor mutaties van de feitelijke dekkingsgraad)						
Datum Primo	Feitelijke DG primo	Premie M1	Uitkering M2	Indexatie/korting M3	RTS M4	Over- rendement M5	Overig M6	Feitelijke DG ultimo
	%	Δ%-punt	Δ%-punt	Δ%-punt	Δ%-punt	Δ%-punt	Δ%-punt	%
1	98,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,3	-0,1	99,2
2	99,2	0,0	0,0	0,0	0,0	1,2	0,0	100,4
3	100,4	0,0	0,0	0,0	0,0	1,4	0,0	101,8
4	101,8	0,0	0,0	0,0	0,0	1,4	0,0	103,2
5	103,2	0,0	0,1	0,0	0,0	1,4	0,0	104,7